

Strategisk miljøvurdering Natura 2000-plan 2022-2027

**Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals,
Simested og Nørre Ådal, samt Skravad Bæk**
Natura 2000-område nr. 30
Habitatområde H30
Fuglebeskyttelsesområde F14 og F24

Udgiver: Miljøstyrelsen

Redaktion: Miljøstyrelsen Midtjylland

Forsidefoto:

Den uregulerede Simested Å slynger sig gennem ådalen med surt overdrev, rigkær og hængesæk.

Fotograf: Miljøstyrelsen Midtjylland.

ISBN: 978-87-7564-735-4.

Indhold

1. Miljørapport for Forslag til Natura 2000-plan 2022-2027	4
1.1 Ikke teknisk resumé.....	4
1.2 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer	6
1.2.1 Anden lovgivning	7
1.2.2 Andre relevante planer	7
1.3 Nuværende naturtilstand i Natura 2000-området og Nul-alternativ	9
1.3.1 Nuværende naturtilstand jf. basisanalysen.....	9
1.4 Den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet	15
1.4.1 Flora, fauna og biologisk mangfoldighed.....	15
1.4.2 Befolkningen	17
1.4.3 Menneskets sundhed	18
1.4.4 Jordbund, vand, luft og klimatiske faktorer	18
1.4.5 Materielle goder og kulturarv	18
1.4.6 Landskab.....	19
1.4.7 Arter	19
1.4.8 Fredninger, fredede områder og vildtreservater	19
1.5 Eksisterende miljøproblemer	20
1.5.1 Planens påvirkning af truslerne i området	21
1.6 Internationale miljøbeskyttelsesmål.....	22
1.7 Planens indvirkning på miljøet.....	23
1.8 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet	30
1.9 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg.....	32
1.10 Overvågning	34

1. Miljørapport for Forslag til Natura 2000-plan 2022-2027

Den enkelte Natura 2000-plan er ifølge lovbekendtgørelse nr. 1976 af 27. oktober 2021 om miljøvurderinger af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) underlagt krav om miljøvurdering. SMV rapporten skal indeholde oplysninger, der følger af lovens bilag 4.

Natura 2000-planen er en overordnet statslig plan, som skal gennemføres gennem kommunale og andre ansvarlige myndigheders handleplaner, der har fokus på forventede forvaltningsindsatser og initiativer, fordeling af indsatser mellem ansvarlige myndigheder og tidsfølgen for gennemførelsen. Der kan således ikke i forbindelse med den statslige plan foretages en konkret vurdering af indsatsernes miljøpåvirkning, da de statslige Natura 2000-planer ikke fastlægger, hvor den konkrete indsats skal gennemføres.

På udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområde nr. 14 og 24 findes ynglefuglene rørhøg, plettet rørvagtel og rørdrum og trækfuglene sangsvane, hvinand og blishøne. Natura 2000-planen bidrager til at sikre egnede levesteder for områdets fugle og arter, og tilstanden af levestederne for rørhøg, plettet rørvagtel og rørdrum sikres eller forbedres, således at kortlagte levesteder får en god naturtilstand i overensstemmelse med arternes krav til ynglelokalitet. Dvs. at planens indsatser for fugle på udpegningsgrundlaget forventes at kunne hjælpe til at sikre og have gavnlige effekt på bestande af fugle, som bevæger sig over landegrænser.

Spættet sæl, der er på udpegningsgrundlaget i habitatområde nr. 30 tilhører Limfjordspopulationen, der potentielt kan udveksle individer med populationer i Norge og Sverige samt Vadehavet. Natura 2000-planen har ingen indsatser der kan påvirke sæler i Hjarbæk Fjord og Lovns Bredning, og planen forventes derfor ikke at have en grænseoverskridende effekt med hensyn til spættet sæl.

Området er ikke geografisk forbundet med områder, herunder Natura 2000-områder, i udlandet. Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen består udelukkende af tiltag bl.a. græsning og forbedring af hydrologi, som i forhold til områdets naturtyper vurderes at kunne påvirke lokalt. Det vurderes derfor ikke, at Natura 2000-planen har grænseoverskridende påvirkning ud over den ovenfor beskrevne.

1.1 Ikke teknisk resumé

Natura 2000-planen medvirker til at sikre, at arter, fugle og naturtyper, som er omfattet af udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området på sigt opnår gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Derudover har de planlagte indsatser en positiv effekt for den øvrige natur, fugle og arter, der findes i området, og Natura 2000-planen medvirker således til at sikre den biologiske mangfoldighed generelt.

Natura 2000-planen for området indeholder et indsatsprogram, som skal medvirke til at sikre eksisterende beskyttede naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget. Indsatser beskrevet i planen medvirker blandt andet at sikre en hensigtsmæssig drift og pleje af naturtyper, herunder en særlig indsats for hedearealer, som skal sikre en sikring eller forbedring naturtilstanden af naturtyperne på udpegningsgrundlaget for området. Flere indsatser i planen bidrager desuden til at sikre yngleområder for fugle og arter på udpegningsgrundlaget.

Natura 2000-planen medvirker til at sikre, at arter og naturtyper, som er omfattet af udpegningsgrundlaget for området, på sigt opnår gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau, og at levestederne for områdets udpegede ynglefuglearter sikres, således at bestandene sikres eller sikres fremgang. Derudover forventes det, at planen medvirker til at sikre den biologiske mangfoldighed generelt.

Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen bidrager til at skabe synergi, større sammenhæng i naturen og sikre mere naturlige processer i områderne fx ved at sikre en mere hensigtsmæssig hydrologi og udvide arealer med urørt skov. Indsatserne vil fx kunne realiseres gennem eksisterende og kommende tilskudsordninger vedr. plejeindsatser og lavbundsarealer, aftale om etablering af naturnationalpark og aftaler om udlægning af urørt skov. Ændrede hydrologiske forhold kan medføre ændrede adgangsforhold for befolkningen, som dog i området hvor naturnationalparken etableres og på statslige arealer med urørt skov, afhjælpes gennem fortsat vedligeholdelse af veje, stier og friluftsfaciliteter, så de fortsat vil være tilgængelige. Ligeledes kan etablering af hegn potentielt påvirke passage for fauna og mennesker ud og ind af området. Påvirkningen vil kunne imødekommes ved at der laves faunapassager, huller i hegnet, færste og låger til både biler og mennesker. I forbindelse med udlægning af urørt skov vil der kunne ske en mindre reduktion i andelen af nåleskov i området. Den kommercielle skovdrift ophører i de områder der udlægges til urørt skov og i området hvor naturnationalparken etableres.

Planens indsat om etablering af naturnationalpark og udlægning af urørt skov vil potentielt på sigt føre til ændringer i skovstruktur med flere lysninger, gamle træer og mere dødt ved, hvilket også vil kunne føre til ændringer i landskabet. Etablering af naturnationalpark vurderes at bidrage til at skabe flere naturoplevelser for lokalbefolkningen i området, fx mulighed for at se store græssere og flere lysninger. I naturnationalparken vil der blive sikret stilleområder forbeholdt dyrene som græsser i området.

Genskabelse af hensigtsmæssig hydrologi kan medvirke til mere frit strømmende vand og fluktuationer til gavn for dyr og planter, men vurderes også at bidrage til større naturoplevelser for befolkningen. Vedtagelse af Natura 2000-planen og mulighed for realisering af planens indsatser vurderes at kunne påvirke søer og vandløb positivt og bidrage til realisering af vandområdeplanen for området.

Sikring af pleje og udtagning af lavbundarealer til naturarealer er begge indsatser i planen, som vurderes at bidrage til større sammenhæng i naturen. Udtagning af lavbundsarealer vil desuden bidrage til at CO₂ bindes i jorden, og indsatsen forventes dermed have en positiv effekt på klimaet.

Natura 2000-planens gennemførelse vurderes at komplimentere og understøtte de eksisterende fredninger, vildtreservater og andre igangværende plejeforanstaltninger i Natura 2000-området.

Natura 2000-planen indeholder en indsats om at vurdere behovet for eventuel regulering af fiskeri. Såfremt der vurderes behov for at fastsætte eventuel regulering af fiskeri skal denne regulering udformes som enten en national lovgivning og/eller en international regulering. Hvis der er tale om international regulering, skal denne forhandles i en regional EU-proces.

1.2 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer

Indhold

Natura 2000-planen består af målsætninger for det enkelte Natura 2000-område og områdets udpegningsgrundlag, samt et indsatsprogram, der angiver retningslinjer for planens gennemførelse i planperioden 2022-2027. Målsætningerne består af overordnede målsætninger for hele Natura 2000-området samt konkrete målsætninger og afvejning af modstridende naturinteresser. Retningslinjerne om naturområdernes forvaltning i indsatsprogrammet, har både konkret og generel karakter. Endelig indeholder Natura 2000-planen et oversigtsskema, der viser naturtyper og arter på områdets udpegningsgrundlag.

Hovedformål

For området findes følgende overordnede målsætninger i forslag til Natura 2000-planen.

Naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget skal bidrage til at opnå gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Målet er, at de store ådale og deres vandløb samt store og små søer sammen med fjorde og kystnatur er karakteristiske landskabselementer i området og udgør et stort, sammenhængende naturområde med udbredte levesteder for områdets arter, og med betydelige bestande af bl.a. odder, bæklampret, damflagermus og blank seglmos. Næringsrig sø (3150) er udbredt og med en veludviklet undervandsvegetation og fauna. Fjordene og kystnaturen er gode levesteder for områdets træk- og ynglefugle.

De overordnede mål for området er desuden:

- I Natura 2000-området skal der være specielt fokus på at sikre de nedenfor nævnte naturtyper, arter og levesteder, som enten har biogeografisk store forekomster i området, stærk ugunstig bevaringsstatus og/eller særlige forekomster i Danmark.
- Det gælder især våde, lysåbne naturtyper som kildevæld (7220), rigkær (7230) og hængesæk (7140), men også tidvis våd eng (6410), urtebræmme (6430) og tørvelavning (7150). På tør bund gælder det kalkoverdrev (6210), surt overdrev (6230), tør hede (4030) og enekrat (5130) og ved kysten strandvold med flerårige vegetation (1220) og strandeng (1330).
- Vandløb med vandplanter (3260) sikres gode fysiske forhold, og der sikres et veludviklet dyre- og planteliv, hvilket også gælder søbred med småarter (3130).
- Levesteder for stor vandsalamander og grøn kølleguldsmed samt arterne kildevældsvindelsnegl og gul stenbræk sikres.
- Alle skovnaturtyper, med skovbevokset tørvemose (91D0), bøg på muld (9130) og stilkeke-krat (9190) som de meste udbredte, sikres.
- Arealet af ovennævnte naturtyper og levesteder øges, hvor de naturgivne forhold gør det muligt, og der skabes så vidt muligt sammenhæng mellem forekomsterne.
- Genopretning af artsrige rigkær (7230), kildevæld (7220) og hængesække (7140) prioriteres højt i forhold til yngre elle- og askeskov (91E0) eller skovbevokset tørvemose (91D0), mens ældre sumpskov bevares.
- Artsrige heder (4030) og overdrev (6210, 6230) prioriteres højt ift. yngre tilgroning med enekrat (5130) og egeskov (9190), mens ældre og veludviklede krat og skov bevares.

- Der skal være plads til udvikling af mosaiknatur med en naturtypekarakteristisk flora og fauna.
- Ved ophør af afvanding i skov prioriteres udvikling af våde skovnaturtyper frem for skovnaturtyper tilknyttet tør bund.
- De marine naturtyper sandbanker (1110), vadeblader (1140), laguner (1150), bugt (1160) og rev (1170) sikres en veludviklet fauna og bundvegetation.
- Området huser i træk- og vintertiden internationalt betydende forekomster af sangsvane, hvinand og blichøne. Uforstyrrede raste- og overnatningsområder opretholdes og sikres i områdets lavvandede vandområder.
- Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig hydrologi og drift/pleje, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne.
- Den økologiske integritet sikres derudover ved god vandkvalitet gennem reduceret tilførsel af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer, hvilket reguleres gennem vandområdeplanerne.

1.2.1 Anden lovgivning

Natura 2000-planen er bindende for myndighederne. Det vil sige, at alle myndigheder skal lægge Natura 2000-planen til grund i arealdrift på egne arealer, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt. Offentlige lodsejere er bundet af planens målsætninger og kan vælge at gennemføre disse direkte i egne drifts- og plejeplaner. På lovområder som f.eks. fiskeriloven og vildtforvaltningsloven, hvor staten er myndighed, kan der følges op med nationale strategier.

Natura 2000-planen tilsidesætter ikke øvrig lovgivning, og den indsats, som iværksættes for at sikre planens gennemførelse, skal have de fornødne tilladelser, dispensationer m.v., på grundlag af konsekvensvurderinger, hvor dette er nødvendigt i henhold til lovgivningen herom. I det omfang, indsatsen entydigt kan defineres som nødvendig for lokalitetens forvaltning, er en konsekvensvurdering efter habitatdirektivet ikke påkrævet, men der kan kræves tilladelse eller godkendelse efter anden lovgivning.

Der er ikke gennemført vurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6.3 af de enkelte Natura 2000-planer, idet planer, som direkte er forbundet med eller nødvendige for Natura 2000-områdets forvaltning, ikke er omfattet af kravet om screening og evt. konsekvensvurdering.

1.2.2 Andre relevante planer

Anden generations Natura 2000-planer for 2016-2021 blev vedtaget i april 2016, og de opfølgende kommunale handleplaner blev endeligt vedtaget i foråret 2017.

Første generations Natura 2000-planer (2010-2015) fastlagde rammerne for en række grundlæggende indsatser, som f.eks. rydninger, forbedrede hydrologiske forhold og iværksættelse af plejetiltag. Disse indsatser blev fastholdt og videreført i anden generations Natura 2000-planer (2016-2021). I tredje generation Natura 2000-planer igangsættes nye indsatser med særlig fokus på fortsat pleje til sikring af beskyttede naturtyper, fugle og arter, sikring af naturlig dynamik og større sammenhængende arealer fx udlægning af arealer til urørt skov, udtagning af lavbundsjord og ved at sikre en mere hensigtsmæssig hydrologi.

Natura 2000-planer, som omfatter fredskovpligtige arealer, og dermed er omfattet af skovloven, skal revideres med 12 års mellemrum, jf. skovlovens § 16, stk. 2. Det betyder således, at Natura 2000 skovplanerne, som er en del af 1. generations Natura 2000-planer, er gældende fra 2010 til udgangen af 2021 og at der i forbindelse med udarbejdelse af tredje generations Natura 2000-planer, også vil ske en revision af den del af Natura 2000-planerne, som omfatter fredsskovpligtige arealer.

Vandområdeplaner og EU's havstrategi

N30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simsted og Nørre Ådale samt Skravad Bæk er beliggende i vandområdedistrikt Jylland og Fyn. Området ligger desuden i Havstrategidirektivets marin-atlantiske region. Vandområdets økologiske og kemiske tilstand fremgår af vandområdeplanen for området.

For de Natura 2000-områder som også er omfattet af en vandområdeplan og Danmarks Havstrategi, er målsætninger og retningslinjer for indsatser om vandkvalitet, næringsstoffer, miljøfremmede stoffer, hydrologi og fysiske forhold samlet i vandområdeplanen og/eller i basisanalysen med tilhørende indsatskatalog og havstrategien. Disse mål og indsatser vil bidrage til at forbedre vandmiljøet og vandkvaliteten i Natura 2000-områderne og understøtte Natura 2000-planens målsætninger.

Landsplandirektiver og kommuneplaner

Natura 2000-områderne, der er udpeget i medfør af miljømålsloven, skal fremgå af landsplandirektiver og kommuneplaner. I henhold til Bekendtgørelse om planlægning nr. 1157 af 1. juli 2020, må kommuneplaner ikke stride mod en Natura 2000-plan, jf. lov om miljømål m.v. for internationale naturbeskyttelsesområder (miljømålsloven), en handleplan efter samme lovs § 46 a eller regler udstedt i medfør af samme lovs § 36, stk. 3, eller stride mod en Natura 2000-skovplan, jf. kapitel 4 i lov om skove. Af redegørelsen til planforslag, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendig for et Natura 2000-områdes forvaltning, skal jf. bekendtgørelse om administration af planloven i forbindelse med internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter, indgå en vurdering af planforslagets virkninger på området under hensyn til områdets bevaringsmålsætninger.

Klimasikring

Regeringen har i december 2012 udgivet en handlingsplan for klimasikring af Danmark. Planen indeholder en lang række regeringsinitiativer, der skal medvirke til at skabe bedre rammer for klimatilpasningen lokalt. De enkelte kommuner har udarbejdet en klimatilpasningsplan. En vurdering af samspillet mellem den kommunale klimatilpasningsplan og Natura 2000-planen forudsætter kendskab til, hvor de forudsatte indsatser i Natura 2000-planen konkret vil blive gennemført sammenholdt med de indsatser, der skal gennemføres som led i klimatilpasningsplanen.

Kommunal klimatilpasningsplan

Såfremt konkrete projekter som led i den kommunale klimatilpasningsplan kan påvirke udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området væsentligt, skal der gennemføres en konsekvensvurdering af projektet, inden det kan gennemføres. Dette gælder dog ikke, hvis projektet gennemføres som led i Natura 2000-planen og dermed har som delformål at sikre, at naturtyper og arter opnår gunstig bevaringsstatus.

Natur- og Biodiversitetspakke

I december 2020 blev der indgået aftale om Natur- og biodiversitetspakken, som har til formål at fremme natur og biodiversitet i Danmark og bidrage til at bremse naturens tilbagegang. Natur- og biodiversitetspakken skal gennemføres i perioden 2021-2024. Med Natur- og Biodiversitetspakken

er der bl.a. afsat midler til udpegnings af naturnationalparker, udlægning af urørt skov, forbedring af havmiljøet og udarbejdelse af strategi for forvaltning af truede arter.

Det fremgår af Lov om naturnationalparker, at ansøger, i forbindelse med ansøgningsfasen til etablering af naturnationalparken, skal udarbejde en projektbeskrivelse for etablering af naturnationalparken, samt en forvaltningsplan for området. Planen skal tage højde for internationale naturbeskyttelse hensyn, herunder skal det fremgå af redegørelsen, om forvaltningsplanens gennemførelse er afhængig af tilladelser, godkendelser eller dispensationer ligesom der skal indgå en beskrivelse af nuværende status for naturen i området. Forvaltningsplanen er tiltænkt at skulle sikre en vildere naturforvaltning, bl.a. i Natura 2000-områder. Det fremgår i den forbindelse af lov om naturnationalparker, at det forudsættes, at den vildere naturforvaltning er i overensstemmelse med bevaringsmålsætninger i Natura 2000-planen for berørte områder.

Forbud mod gødskning, sprøjtning og omlægning af §3-arealer

Pr. 1. juli 2022 træder et forbud mod sprøjtning, gødskning og omlægning af § 3-arealer i kraft. Forbuddet vil gælde alle arealer, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 2 og 3 og vil i praksis hovedsageligt have betydning for ferske enge og strandenge, hvor der i dag kan være en lovlig drift med sprøjtning, gødskning og/eller omlægning. For de øvrige § 3-beskyttede naturarealer gælder der som udgangspunkt allerede et sådant forbud. En delmængde af de § 3 strandenge kan også være kortlagt som habitatnatur, mens de ferske enge ikke har en tilsvarende habitatnaturtype. Lovændringen forventes at have en gavnlig synergieffekt på Natura 2000-områderne, herunder evt. fugle og arter på udpegningsgrundlaget, samt de kortlagte habitatnaturtyper, både i form af en direkte effekt på de kortlagte strandenge og indirekte ved at mindske eventuel randpåvirkning.

1.3 Nuværende naturtilstand i Natura 2000-området og Nulalternativ

I basisanalysen, der danner grundlag for Natura 2000-planen, er der foretaget en nærmere gennemgang af den nuværende naturtilstand i området.

1.3.1 Nuværende naturtilstand jf. basisanalysen

Mindre end halvdelen af arealet med rigkær (7230) er i god-høj naturtilstand, og 30 % heraf har både en god-høj strukturtilstand, som bl.a. skyldes hensigtsmæssig drift, og et indhold af partier med veludviklet rigkærvegetation (relativt højt artsindeks). Et godt stykke over halvdelen af arealet med rigkær er i ringe-moderat naturtilstand, hvilket bl.a. skyldes problemer med afvanding og tilgroning pga. manglende drift. Det er bemærkelsesværdigt, at der på hele 2/3 af rigkærsarealet er registreret indhold af partier med veludviklet rigkærvegetation (relativt højt artsindeks), men over halvdelen af dette areal er truet af bl.a. tilgroning og/eller afvanding. Dette viser, at der er et stort potentiale for at forbedre naturtilstanden. Rigkær i god-høj tilstand er jævnt fordelt rundt omkring i hele Natura 2000-området, det samme gælder rigkær i ringe-moderat tilstand.

Naturtilstanden af kildevæld (7220) er på grund af afvanding, ophørt græsning mv. overvejende ringe-moderat, og kun knap 1/4 af kildevældene er i god-høj tilstand, hvilket bl.a. skyldes en hensigtsmæssig drift og relativt begrænset afvanding. For godt 15 % af arealet er der et stort potentiale for at forbedre naturtilstanden, da forekomsterne indeholder partier med veludviklet kildevæld flora (relativt højt artsindeks), samtidig med at strukturtilstanden som følge af tilgroning mv. er ringe-moderat. For over 70 % af arealet med kildevæld er der ikke fundet partier med veludviklet kildevæld vegetation (relativt lavt artsindeks), og det kan ikke udelukkes, at en del af forklaringen kan være næringsbelastet grundvand som følge af udvaskning af næringsstoffer til det overfladenære grundvand, da oplandet til Natura 2000-område nr. 30 næsten udelukkende består af sandjord.

Godt 1/4 af arealet med hængesæk (7140) er i god naturtilstand, bl.a. som følge af begrænset tilgroning og afvanding, samt at forekomsterne har et relativt højt artsindeks, dvs. indeholder partier med veludviklet hængesæksvegetation, bl.a. med fund af flere rødlistede karplanter på en del af forekomsterne. På de 70 % af arealet, som er i moderat naturtilstand, er vegetationen overvejende mindre veludviklet (relativt lavt artsindeks), hvilket både skyldes dominans af høje urter og lidt mere næringsrige forhold. På godt 20 % af arealet er der dog registreret partier med veludviklet vegetation, og her er der gode muligheder for at forbedre naturtilstanden ved øget fokus på en hensigtsmæssig forvaltning.

Det ses, at naturtilstanden af surt overdrev (6230) er god-høj på næsten 3/4 af det kortlagte areal med surt overdrev. Godt 3/4 af arealet med surt overdrev har et godt-højt artsindeks, dvs. de indeholder partier med veludviklet overdrevsvegetation, hvilket indikerer et stort potentiale. Knap 1/3 af arealet er pga. tilgroning med vedplanter og høj græs/urtevegetation mv. i ringe-moderat strukturtilstand, men da en stor del har et godt-højt artsindeks, er der her et stort potentiale for at opnå højere naturtilstand.

For tør hede (4030) er ca. 3/4 af arealet er i god naturtilstand. Størsteparten af de kortlagte heder rummer partier med veludviklet hedevegetation, men strukturtilstanden er fortsat ringe-moderat på 1/3 af arealet, hvilket bl.a. skyldes tilgroning med urter/græsser, vedplanter eller invasive arter pga. manglende drift eller pleje. Der er et stort potentiale for at opnå en højere naturtilstand ved hensigtsmæssig forvaltning. Våd hede (4010) er i god-høj naturtilstand.

Naturtilstanden for enekrat (5130) er god på halvdelen af arealet og moderat på den anden halvdel, og ca. 1/3 af arealet har moderat-ringe strukturtilstand. Dette skyldes bl.a. høj græs/urtevegetation pga. manglende drift, men kan også skyldes tilgroning med andre vedplanter end ene, eller at enebuskene står for tæt.

Over halvdelen af arealet med kalkoverdrev (6210) er i god naturtilstand. Ca. 2/3 af arealet rummer partier med veludviklet kalkoverdrevsvegetation (med godt-højt artsindeks), mens strukturtilstanden er god-høj på halvdelen af arealet, bl.a. med en lavvoksende græs/urtevegetation som følge af hensigtsmæssig drift. Knap en fjerdedel af de samlede areal har ringe-moderat struktur med tilgroning af vedplanter og høje urter i kombination med et højt artsindeks, da der fortsat er partier med et indhold af veludviklet vegetation, og her er således stort potentiale for at opnå en højere naturtilstand.

Nedbrudt højmoser (7120) findes dels i mosaik med tørvelavning (7150), hvor begge er i moderat naturtilstand, mens naturtilstanden af et nykortlagt areal med nedbrudt højmoser er god pga. et meget højt artspotentiale, mens strukturtilstanden er moderat, hvilket bl.a. skyldes afvanding og tilgroning med vedplanter.

Naturtilstanden af tidvis våd eng (6410) er som følge af en igangværende drift overvejende god-høj. For 1/3 af arealet er tilstanden moderat pga. tilgroning med høje urter og vedplanter samt afvanding, men der er god mulighed for at øge naturtilstanden på 20 % af arealet, som fortsat indeholder partier med veludviklet vegetation (relativt højt artsindeks).

Strandvold med flerårige arter (1220) og strandvold med énårige arter (1210) er i moderat naturtilstand på størsteparten af arealet, hvilket primært skyldes overlejrning med tang, som medfører dominans af næringskrævende arter. Dette medfører moderat-ringe strukturtilstand på 3/4 af arealet og dårligt-moderat artsindeks på hele arealet. For kystklint (1230) er naturtilstanden er overvejende god pga. naturlig dynamik.

Knap 2/3 af strandengsarealet (1330) er i god naturtilstand, hvilket primært skyldes en god-høj strukturtilstand på de 2/3 af arealet, som græsses og derfor domineres af lavtvoksende

græsser/urter. På grund af beliggenheden inderst i Limfjorden er saltindholdet i fjordvandet begrænset, og der kan derfor ikke forventes en så rig og varieret saltengsvegetation som på strandenge ud til mere salte havområder. Andelen af arealet, hvor der er registreret partier med veludviklet strandengsvegetation er således også begrænset, kun godt 1/3 af arealet har et godt artsindeks pga. fund af partier med veludviklet strandengsvegetation.

Forklit (2110) er i ringe naturtilstand, hvilket primært skyldes at vegetationen indeholder næringskrævende arter pga. overlejring med opskyllet tang, mens strukturtilstanden er moderat. Grå/grøn klit (2130) er i god naturtilstand med dominans af lavtvoksende græs/urtevegetation pga. græsning, men artsindekset er moderat, da der ikke er fundet partier med veludviklet vegetation.

I området er der kortlagt skovbevokset tørvemose (91D0), bøg på muld (9130), stilkege-krat (9190), elle- og askeskov (91E0), ege-blandskov (9160), bøg på mor (9110) samt bøg på mor med kristtorn (9120). Den primære skovnaturtype i området er skovbevokset tørvemose (91D0).

I området er der registreret knap 300 ha skovbevokset tørvemose (91D0). Der er på størsteparten af arealet med naturtypen registreret <1 stort træ/ha. Der er på over halvdelen af arealet med skovbevokset tørvemose registreret >1 stk. stående dødt ved pr. ha og på knap 2/3 af arealet er der registreret >1 stk. liggende dødt ved pr. ha.

Størsteparten af arealerne med skovbevokset tørvemose er drænedede og jf. seneste Artikel 17-afrapportering til EU om habitatnaturtypernes tilstand, mangler der generelt store træer og dødt ved i skovhabitatyper.

For øvrige skovnaturtyper i området gælder, at der på 40 % af arealet er registreret 1-5 store træer/ha, mens der på 18 % er registreret >5 store træer/ha. På ca. halvdelen af arealet er der registreret 1-5 stk/ha af både stående og liggende dødt ved, mens der på 27 % er registreret >5 stk/ha af liggende dødt ved, og på kun 8 % er der registreret >5 stk/ha af stående dødt ved.

Inden for området er der registreret 339 småsøer med habitatnaturtypen næringsrig sø (3150). De er tilstandsvurderet med hhv. 59 i høj tilstand, 203 i god tilstand, 39 i moderat tilstand og 1 i ringe tilstand. Der er yderligere kortlagt 29 søer med habitatnaturtypen brunvandet sø (3160), som er tilstandsvurderet med hhv. 20 i høj tilstand og 9 i god tilstand, 15 småsøer med habitatnaturtypen kransnålalge-sø (3140), som er tilstandsvurderet med hhv. 12 i god tilstand og 2 i moderat tilstand og 13 småsøer med habitatnaturtypen søbred med småurter (3130), som er tilstandsvurderet med hhv. 5 i god tilstand og 6 i moderat tilstand. Ca. 40 af ovennævnte småsøer er ikke tilstandsvurderet. Søerne i god tilstand er generelt præget af en artsrig og udbredt karakteristisk bredzone- eller undervandsvegetation, næringsfattige forhold med en lav forekomst af trådalger samt en lav påvirkning fra jordbrugsdrift.

Endelig er der 10 søer med den marine naturtype kystlaguner og strandsøer (1150), som ikke er tilstandsvurderet.

I området er der desuden kortlagt 13 søer over 5 ha. Søerne er naturtypebestemt med hhv. en sø som kystlaguner og strandsøer (1150), en sø som kransnålalge-sø (3140) og 4 søer som næringsrig sø (3150). For de sidste 7 søer er naturtypen ukendt, hvoraf 5 af disse er kunstige søer (tørvegrave). Miljømålet for Ørslevkloster Sø, Fussing Sø, Glenstrup Sø, Klejtrup Sø, Hærup Sø, Søndermade og Rødsø er en god økologisk tilstand. I basisanalysen for vandområdeplaner 2021-2027 er Ørslevkloster Sø, Glenstrup Sø, Klejtrup Sø, Søndermade og Rødsø vurderet til at have en ringe miljøtilstand på grund af indholdet af fytoplankton samt for de to sidstnævnte også pga. makrofytter. Fussing Sø og Hærup Sø er vurderet til at have god økologisk tilstand.

I Natura 2000-område er der kortlagt 167 km vandløb med naturtypen vandløb med vandplanter (3260) i de større vandløbssystemer Simested Å, Skals Å, Nørre Å, Lærkenfeld Å samt i deres tilløb. På flere strækninger findes en høj vandløbskvalitet, og disse vandløb huser en meget veludviklet og rentvandsskrævende smådyrsfauna.

Inden for området findes de marine habitatnaturtyper bugter og vige, vadeblade, sandbanke, lagune samt biogene rev i Lovns Bredning og Hjarbæk Fjord. Området er påvirket af eutrofiering og/eller fiskeri.

Af de 234 kortlagte, mulige levesteder for stor vandsalamander i Natura 2000-området har 185 søer en god-høj naturtilstand (primært god tilstand), mens de resterende 49 er i moderat-ringe tilstand (primært moderat tilstand) – primært på grund af skygning og næringsberigelse.

På udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området findes desuden blank seglmos, gul stenbræk, kildevældsvindelsnegl, grøn kølleguldsmed, bæklampret, flodlampret, stavsil, odder, damflagermus og spættet sæl.

Inden for området er blank seglmos fundet på 7 lokaliteter i nogle af områdets bedste rigkær og kildevæld, flere steder med store bestande. Der er to bestande i Simested Ådal, tre bestande ved Hærup Sø og to bestande ved Kvorning Mølle, hvor også gul stenbræk forekommer. De tre bestande ved Hærup Sø er relativt store og vurderes at være stabile, mens de øvrige bestandene er vurderet til at være i tilbagegang. Truslerne omfatter tilgroning med høje urter/græsser og vedplanter som følge af manglende græsning, og ved Kvorning er der tegn på næringsbelastning af grundvand. Jf. DCE's NOVANA-afrapportering for 2019 er bestandsudviklingen for blank seglmos samlet set ukendt, men der er tendens til faldende bestandsstørrelser ved Kvorning Mølle (øst og vest) og arten er ikke genfundet ved Vinkel i Nørreådal.

Gul stenbræk er i dag kun kendt fra to kildevæld ved Kvorning Mølle i den nordlige side af Nørreådal, hvor der også er forekomster af blank seglmos. På to tidligere voksesteder i Nørreådal ved Vinkel og Hammershøj er gul stenbræk på trods af eftersøgning ikke registreret i NOVANA-overvågningen. Bestandene ved Kvorning Mølle vurderes overordnet set at være stabile, men levestederne for begge bestande er under tilgroning med høje urter/græsser. Der er desuden registreret tegn på næringsbelastning af kildevandet. Der er ingen drift på arealerne, og bestandene vurderes at være stærkt truet af tilgroning med især sideskærm, åben abeblomst og tagrør. Jf. DCE's NOVANA-afrapportering for 2019 viser overvågningsdata et signifikant fald i den samlede bestand af gul stenbræk i perioden 2004-2019.

Kildevældsvindelsnegl er i alt fundet på fem lokaliteter inden for området siden 2004, i kalkrige rigkær og kildevæld i Simested Ådal, Nørreådal og Kravdalen. Det er ikke muligt at vurdere en bestandsudvikling i området. Jf. DCE's NOVANA-afrapportering for 2012-17 indikerer overvågningsdata en markant tilbagegang i den kontinentale del af Østjylland syd for Limfjorden, men tilbagegangen kan evt. tilskrives forskelligheder i eftersøgningsindsatsen eller andre faktorer, som fx. tilgroning eller udtørring.

Grøn kølleguldsmed blev i anden overvågningsperiode registreret på hhv. 3 og 7 lokaliteter i vandløbssystemerne Simested Å og Skals Å, og i tredje overvågningsperiode blev den genfundet på hhv. 1 og 3 lokaliteter i Simested Å og Skals Å. Da udbredelsesområdet samlet set er udvidet i forhold til første overvågningsperiode, vurderes det at arten har bredt sig i området. Jf. DCE's NOVANA-afrapportering er Grøn Kølleguldsmed i den seneste NOVANA-periode fra 2012-17 fundet på færre lokaliteter i begge biogeografiske regioner. Udbredelsen er øget i den kontinentale region, mens den har været stabil i den atlantiske region.

Bæklampret er registreret 50 gange i området på 40 forskellige lokaliteter i perioden 2004-2018. Arten trives godt i de mange små, middelstore og store vandløb, bl.a. Simested Å, Lerkenfeld Å og Skals Å, men også i mindre tilløb som Borup Møllebæk, Løvel Møllebæk, Trudskov Bæk, Skravad Bæk, Lund Bæk, Højgård Bæk, Klejtrup Bæk, Vorning Å og Nørre Å. Flodlampret er overvåget, men ikke fundet, mens stavsild ikke er overvåget i området. Jf. DCE's NOVANA-afrapportering er bæklampret forholdsvis stabil i dens udbredelse, mens udviklingstendenser for flodlampret og stavsild er ukendt.

Der er fundet spor/ekskrementer fra odder på 27 undersøgte stationer i området både ved seneste overvågning og i forrige overvågningsperiode 2011-12, idet arten findes i alle de store vandløbssystemer inden for området. Ud fra områdets karakter med vandløb, søer og store uforstyrrede områder vurderes der at være en stor og stabil forekomst af odder i området. Jf. DCE's NOVANA-afrapportering for 2012-17 har Odder har tydeligt øget sin udbredelse i den kontinentale biogeografiske region siden 2011-2012.

Damflagermus er ved den seneste overvågningsperiode registreret ved Klejtrup Sø, Glenstrup Sø og ved Kongsvad Mølleå. Antallet af registreringer inden for området er således steget siden sidste overvågningsperiode, hvor arten blev registreret ved Glenstrup Sø og Fussing Sø. Da det vurderes, at arten benytter området i større grad end illustreret af overvågningen i forbindelse med fouragering og yngel, vurderes de store arealer med søflade og skov at give gode forudsætninger for en stabil forekomst af damflagermus. Jf. DCE's NOVANA-afrapportering for 2012-17 er forekomsten af damflagermus inden for de N2000-områder, hvor arten er på udpegningsgrundlaget, stabil.

Spættet sæl kan forekomme i den vestlige del af Lovns Bredning, men der findes ingen fast hvileplads her. Spættet sæl er i forbindelse med det nationale overvågningsprogram ikke overvåget inden for området, og artens forekomst og bestandsudvikling er derfor ukendt. Jf. DCE's NOVANA-afrapportering 2012-17 har bestandsudviklingen for spættet sæl i Limfjorden i de senere år være stabil.

Inden for fuglebeskyttelsesområdet er der kortlagt et enkelt levested for rørdrum i god tilstand. Stedet udgøres af et sammenhængende rørskovsareal med en passende god hydrologi og dermed gode yngle- og fourageringsmuligheder for rørdrum.

Der er kortlagt to levesteder for rørhøg, der begge er i høj tilstand pga. en veludviklet rørskovsstruktur og minimale forstyrrelse ved evt. redesteder.

Der er desuden kortlagt to levesteder for plettet rørvagtel. Det ene ved udløbet af Skals Å er beregnet til at være i god tilstand, da der findes tilstrækkeligt med sumpede arealer og en passende vegetationsstruktur, der tilfredsstillen arten krav til et levested. Det andet kortlagte levested langs Simested Å er beregnet til at være i moderat tilstand da der er en lidt ringere hydrologi og dermed nemmere adgang for rovdyr til levestedet.

For engsnarre er der vurderet at være mange velegnede levesteder i fuglebeskyttelsesområdet med den rigtige vegetationshøjde og fugtighed og dermed vurderes det at være gode forudsætninger for en forekomst af arten i området.

På udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området findes Hvinand. Arten har en ret fluktuerende forekomst som trækfugl i Fuglebeskyttelsesområde F14 - Lovns Bredning i overvågningsperioden 2004-17 og det er ikke muligt med tilstrækkelig sikkerhed at udtale sig om bestandsdynamikken lokalt. Lovns Bredning fungerer som alternativ rasteplads for fugle fra Hjarbæk Fjord når denne fryser. Da Hjarbæk Fjord er mindre salt sker dette tidligere end tilfældet er for Lovns Bredning. Jf. DCE's NOVANA-afrapportering for fugle er den overvintrende bestand af Hvinand meget stabil.

Sangsvane har en fluktuerende forekomst som trækfugl i Fuglebeskyttelsesområde F14 - Lovns Bredning, men i overvågningsperioden 2004-2017 ser antallet umiddelbart ud til at være forholdsvis stabilt. I Fuglebeskyttelsesområde F24 - Hjarbæk Fjord har sangsvane en forholdsvis stabil forekomst som trækfugl. Jf. DCE's NOVANA-afrapportering for fugle har den overvintrende bestand af Sangsvane været jævnt stigende siden 1984.

Blishønes forekomst som trækfugl i Fuglebeskyttelsesområde F24 - Hjarbæk Fjord i overvågningsperioden 2004-2017 er meget svingende, men dog overordnet set faldende. Tilbagegang af vandplanter som følge af eutrofiering har uden tvivl haft væsentlig indflydelse på artens vigende forekomst, da arten udelukkende foragerer på vandplanter. Jf. DCE's NOVANA-afrapportering for fugle er den overvintrende bestand af Blishøne gået markant tilbage siden 1990'erne, men har stabiliseret sig på et lavere niveau siden 2010.

En række naturtyper og levesteder for arter og fugle, som området er udpeget for at beskytte, kræver vedvarende drift for at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus. Det gælder fx en række lysåbne naturtyper. Samtidig kræver andre naturtyper og levesteder i moderat til dårlig tilstand tiltag, der kan imødegå forringelse.

Hvis ikke indsatsprogrammet i Natura 2000-planen for tredje planperiode realiseres, er der potentielt risiko for, at den gode naturtilstand på en del af naturarealerne og den hensigtsmæssige drift på naturtyperne ikke fastholdes. Der er desuden potentielt risiko for at naturtilstanden ikke vil blive forbedret på de lysåbne naturtyper, da der er behov for en fremadrettet sikring af hensigtsmæssig drift, herunder fortsat indsats mod invasive arter, også af områdets sønaturtyper, for at undgå tilgroning. Natura 2000-planen indeholder en indsats om at sikre en mere hensigtsmæssig hydrologi, hvilket vil bidrage til at sikre naturtilstanden af især kildevæld, rigkær, højmose, hængesæk og tidvis våd eng, som har uhensigtsmæssig hydrologi. Manglende vedtagelse, samt mulighed for realisering af Natura 2000-planen, kan bevirke at den gode til høje tilstand af levesteder for enkelte ynglefugle i området ikke fastholdes, da indsatser i planen bidrager til at sikre fortsat pleje af levesteder for bl.a. fugle på udpegningsgrundlaget.

Uden en realisering af indsatsprogrammet i planen for tredje planperiode er risiko for, at der ikke sikres levesteder for områdets mange arter, herunder sjældne, rødlistede og fredede arter samt bilag IV-arter. Der er risiko for, at den gode naturtilstand af levestederne for stor vandsalamander, rørhøg, rørdrum og plettet rørvagtel ikke fastholdes, og at tilstanden af de resterende levesteder ikke forbedres. Desuden er der risiko for at bestandene af stor vandsalamander, blank seglmos, gul stenbræk og kildevældsvindelsnegl ikke sikres pga. tilgroning af levesteder, hvilket potentielt kan medføre, at bevaringsstatus for arterne forringes på biogeografisk niveau. For bestandene af grøn kølleguldsmed, bæk- og flodlampret, stavsild, odder, damflagermus og spættet sæl er der en potentiel risiko for at bevaringsstatus for arterne forringes på biogeografisk niveau, hvis ikke planen vedtages og indsatsprogrammet i planen kan realiseres.

Hvis ikke indsatsprogrammet i planen for tredje planperiode realiseres, er der risiko for, at tilstanden af levesteder for rørhøg, rørdrum og plettet rørvagtel forringes, da planen skal bidrage til at sikre levestederne, herunder at de ikke gror til. Derudover vil en manglende realisering kunne påvirke bestandene af sangsvane, hvinand og blishøne så der er risiko for, at bestandene går tilbage på internationalt niveau.

Hvis ikke planen gennemføres vil effekten af revideringen af vildtreservatbestemmelserne udeblive, hvilket kan have betydning for fuglenes beskyttelse.

Uden realisering af planens indsats om udtagning af kulstofholdige lavbundsjord vil planen ikke i det forventelige omfang kunne bidrage til at reducere udledningen af CO₂ og et renere vandmiljø eller bidrage til udbygning og større robusthed af naturområder.

For områdets skovnaturtyper kan en manglende gennemførelse af indsatsprogrammet om urørt skov eller skovnaturtypebevarende drift og pleje, potentielt betyde at skovstrukturer som antallet af store træer og mængden af dødt ved ikke forbedres, der dermed ikke kommer biodiversiteten til gavn.

Hvis ikke planen for 3. planperiode iværksættes, vil effekten af arbejdet med at vurdere behovet for at fastsætte eventuel nødvendig regulering af fiskeri ikke fortsætte og den nødvendige fiskeriregulering på stenrev ikke blive færdiggjort. Dette samt en indsats om opdatering af vejledning til klappning i Natura 2000-områder forventes at have en bred positiv afledt effekt på dyre- og planteliv, samt havbunden i og omkring Hjarbæk Fjord og Lovns Bredning i Natura 2000-området. Såfremt planen ikke vedtages forventes denne effekt at udeblive.

De tiltag, der forventeligt sættes ind med i forbindelse med etablering af naturnationalpark inden for dele af Natura 2000-området, vil generelt bidrage til at bevare og forbedre flora, fauna og den biologiske mangfoldighed, f.eks. ved udlægning af urørt skov, omdannelse af nåletræsbevoksninger til lysåben natur, etablering af helårsgræsning og andre tiltag til fordel for biodiversiteten. Hvis ikke planen realiseres kan disse forventede forbedringer udeblive, og der er risiko for at nye muligheder i forhold til naturformidling, undervisning, og forskning som følge af udlægning af naturnationalpark ikke opstår, og at nye muligheder for friluftsliv, turisme og flere unikke naturoplevelser ikke bliver mulige. Dette kan for befolkningen betyde, at de rekreative aktiviteter, som f.eks. motion kan blive mindre attraktive, og dermed udebliver den positive effekt på befolkningens sundhed. Manglende udlæg til urørt skov og hensigtsmæssig hydrologi vil betyde, at der ikke ændres på evt. heraf følgende begrænsende adgangsforhold og tilgængelighed.

Hvis ikke indsatsprogrammet i planen for tredje planperiode realiseres, er der risiko for at den biologiske mangfoldighed i området generelt stagnerer, hvilket for befolkningen kan betyde, at de ikke får adgang til naturområder af højere kvalitet, herunder områder udlagt til naturnationalpark og urørt skov. Der er endvidere risiko for at landskabet vil fremstå mindre varieret og at tilgroning af fortidsminder ikke i samme omfang vil modvirkes.

1.4 Den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet

I dette afsnit beskrives de øvrige miljøforhold i og udenfor Natura 2000-området, der kan blive væsentligt berørt af Natura 2000-planen.

1.4.1 Flora, fauna og biologisk mangfoldighed

En realisering af Natura 2000-planens indsatsprogram forventes, ud over sikring af naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget for området, at bidrage generelt til at sikre de øvrige naturtyper og arter, der findes inden for området, idet Natura 2000-planerne generelt medvirker til at etablere gunstige forhold for naturen. Hermed forventes Natura 2000-planerne også at bidrage til at opnå biodiversitetskonventionens mål om at bevare den biologiske mangfoldighed, ligesom planen forventes at bidrage til at sikre levesteder for arter, der er beskyttet i medfør af generelle fredningsbestemmelser. Planens indsats om udarbejdelse af en national strategi for forvaltning af truede og rødlistede arter bidrager positivt i forhold til forvaltning af arterne.

Tilgroning med høje græsser/urter og vedplanter, forekomst af invasive arter samt kunstig afvanding forandrer naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at den naturlige, naturtype-karakteristiske vegetation erstattes af en vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrencesterke arter. Desuden kan tilgroning medføre forringelse af levestederne

for flere af områdets arter og ynglefugle. Planens indsatser om pleje og sikring af en mere hensigtsmæssig hydrologi vil modvirke denne udvikling og vil desuden medvirke til, at naturtyper og arter, der ikke er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, får forbedrede forhold. Planens indsats om pleje af hede bidrager til opretholdelse af naturtypen i området.

Planens indsats om udtagning af lavbundslande kan bidrage til at skabe større sammenhængende naturområder med større robusthed til gavn i området for arter som stavsild, stor vandsalamander, bæklampret, odder, flodlampret, grøn kølleguldsmed, trækfugle som sangsvane, blishøne, ynglefugle som rørdrum, plettet rørvagtel, engsnarre og rørhøg og naturtyper som højmose, kildevæld, rigkær, tidvis våd eng, skovbevokset tørvemose og aske- og elleskov.

Ændringer i hydrologien som følge af realisering af hydrologiprojekter, herunder genetablering af en hensigtsmæssig hydrologi i grøftede områder, vil modvirke negative effekter af kunstig afvanding med grøfter eller dræn, som har forandret naturen og ført til ændringer i vegetationen, således at den naturlige, naturtype-karakteristiske vådbundsvegetation er erstattet af en vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrence-stærke arter. Genopretning af hydrologi forventes også at kunne forbedre levesteder for arter som blank seglmos, gul stenbræk og kildevældsvindelsnegl. En mere hensigtsmæssig hydrologi vil også medvirke til, at mange naturtyper og arter, der ikke er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, får forbedret deres levesteder.

Planens indsats med skovnaturtypebevarende drift eller pleje samt evt. udlægning af urørt skov forventes at gavne skovnaturtyperne samt skovtilknyttede arter og fugle, der ikke er på udpegningsgrundlaget.

I og omkring Natura 2000-området findes bestande af en lang række sjældne og rødlistede arter samt bilag IV-arter med repræsentanter inden for næsten alle artsgrupper, af bl.a. insekter, fugle, karplanter, svampe, laver, mosser, padder, krybdyr og pattedyr samt bestande af fredede arter af padder og orkidéer, heriblandt moserandøje, moseperlemorsommerfugl, isblåfugl, violetrandet ildfugl, sort vedrovflue, sort blomsterbuk, grønspætte, pungmejse, stor skallesluger, isfugl, rødrygget tornskade, skov-kohvede, guldblomme, spæd mælkeurt, plettet kongepen, nikkende og opret kobjælde, engblomme, eng-ensian, sump-hullæbe, vibefedt, leverurt, rustskæne, kortskaffet skeblad, brodbladet vandaks, tæge-, skarlagen- og knaldrød vokshat, bøge-rødblåd, cinnoberslørhat, siddende fontænehat, nåleprykket bogstavlav, glinsende kernelav, almindelig slørkantlav, lakrød bægerlav, kær-gittermos, stor skorpionmos, strandtudse, spidssnudet frø, markfirben, skovmår, arter af flagermus og mange andre. En realisering af planens indsatsprogram forventes at forbedre levevilkårene for disse arter sammen med indsatserne for habitatnaturtyper og -arter. Bl.a. vil det sikre at lysåbne naturtyper i høj grad holdes lysåbne til gavn for de lave, lyskrævende organismer, idet intensiv sommergræsning dog kan have en negativ effekt på bl.a. insekter, som er afhængige af blomstrende urter. Desuden forventes tiltag i forbindelse med udlæg af dele af Natura 2000-området til naturnationalpark med urørt skov og helårsgræsning at forbedre levevilkårene for sjældne, fredede og rødlistede arter.

En realisering af planens indsats for habitatnaturen vil samtidig påvirke en stor del af den § 3-beskyttede natur i området. Dette vurderes også at gælde for en stor del af områdets § 3-beskyttede enge, der ikke er omfattet af Natura 2000-planen.

En del af Natura 2000-området udlægges til naturnationalpark med urørt skov. Ved etablering af Naturnationalpark Fussingø sker der en udsætning af store, planteædende pattedyr, der holdes inde vha. hegn for at sikre et tilstrækkeligt græsningstryk. Dyrene skal bidrage med at skabe større variation i området og mindske tilgroningen, bevare lysninger, mere varierede overgangszoner mellem skov og lysåben natur, mere dødt ved, blottet jordbund, bidskader, ekskrementer mm. I løbet af anlægsfasen vil der endvidere være fokus på genskabelse af naturlige hydrologiske

forhold, øge mængden af dødt ved samt at begrænse udbredelsen af ikke-hjemmehørende træarter. Målet er at styrke natur og biodiversitet ved at understøtte et økosystem med naturlige processer og dynamikker med minimal brug af forvaltningsindgreb.

Naturnationalparken har til hensigt at styrke natur og biodiversitet ved at etablere store sammenhængende naturområder, hvor naturen så vidt muligt får lov til at udvikle sig på egne præmisser. Dette medfører, at kommerciel skovdrift ophører med det formål at fremme biodiversitet. Konkret betyder dette at der gennemføres helårsgræsning, veteranisering af træer, genetablering af hensigtsmæssig hydrologi, fjernes ikke-hjemmehørende træarter og andre tiltag til fordel for biodiversiteten.

Naturnationalpark med urørt skov kan potentielt påvirke naturtyper og arter i området. Opsætning af hegn, ændring af, samt etablering af stier og rekreative anlæg kan påvirke dyrs færden i området og medføre forstyrrelse. Andre tiltag som udlæg af kadaverplads kan have betydning for nogle, især fugle, arters fouragering. Helårsgræsning kan potentielt medføre en mere uregelmæssig græsning af de lysåbne naturtyper og en større strukturel variation, hvilket kan påvirke levevilkårene for arter i området. Desuden forventes en reduktion af ophobet førne, hvilket forventes at gavne lys- og varmekrævende organismer, men kan samtidig medføre nedgang i bestanden af mus og deres prædatorer.

Ud over naturnationalparken forventes også udlæg af urørt skov i bl.a. Fussingø Udskove. Ved udlæg af urørt skov og ophør af skovdrift, overlades skovene i vidt omfang til sig selv, og naturlige biologiske processer vil skabe flere levesteder, og dermed øge den biologiske mangfoldighed. I overgangsperioden vil der aktivt blive skabt flere habitater f.eks. ved veteranisering af træer og skabelse af lysninger.

1.4.2 Befolkningen

Natura 2000-område N30 Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simsted og Nørre Ådale samt Skravad Bæk er beliggende i flg. kommuner: Skive (45.400 indbyggere), Viborg (96.700 indbyggere), Vesthimmerlands (36.400 indbyggere), Mariagerfjord (41.500 indbyggere) og Randers (98.200 indbyggere).

Natura 2000-planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området. Sikringen af den eksisterende natur kan have betydning for arealanvendelsen, idet der kan forekomme arealer, som i forbindelse med gennemførelsen af planen vil blive omfattet af en plejeindsats, som fx vil kunne medføre en ændret drift på arealerne. Etablering af nye lysninger i skovområderne vil medføre ændringer i arealanvendelse.

Miljøstyrelsen arbejder på en løbende opdatering af oversigt over naturtyper, arter og fugle som findes i væsentlig forekomst i Danmark og om der er behov for yderligere sikring mod forstyrrelser med fokus på træk- og ynglefugle samt pattedyr. Denne indsats vil også potentielt kunne medføre ændring i adgangsforhold.

Store andele af den vestlige del af området er omfattet af reservatbestemmelser, der regulerer offentlighedens adgang til området. Miljøstyrelsen reviderer bestemmelserne for vildtreservatet Hjarbæk Fjord, hvilket kan betyde en begrænsning af offentlighedens adgang.

Med etablering af Naturnationalpark Fussingø i dele af Natura 2000-området, der har til hensigt at styrke natur og biodiversitet ved bl.a. at etablere store sammenhængende naturområder, forventes en påvirkning af befolkningens rekreative brug af området. Dette gælder både befolkningen i nærområdet og den øvrige befolkning, som anvender området rekreativt. Hegning og etablering af hensigtsmæssig hydrologi kan potentielt have en betydning for befolkningens mulighed for at

færdes i området på visse tidspunkter af året, men vurderes også at give befolkningen mulighed for mere spændende naturoplevelser. Der er i dag offentlig adgang til store dele af området.

Udlægning af urørt skov, bl.a. i forbindelse med etablering af naturnationalpark, kan have betydning for friluftslivet i området.

Natura 2000-planen indebærer ikke yderligere begrænsning af offentlighedens adgang til området.

1.4.3 Menneskets sundhed

Natura 2000-området udnyttes til rekreative aktiviteter, f.eks. vandring og cykling, som bidrager til menneskets sundhed. Natura 2000-planen har til formål at sikre, at de beskyttede naturtyper og arter opnår gunstig naturtilstand på sigt. Natura 2000-planen vil potentielt kunne medføre, at den rekreative udnyttelse af områder udlagt til Naturnationalpark og eller urørt skov ændrer sig, fx grundet etablering af helårsgræsning med store, planteædende pattedyr i naturnationalparken, samt en øget fokus på formidling af naturen til gavn for brugere af området. I den øvrige del af Natura 2000-området vil planen kun potentielt, undtagelsesvist og på mindre arealer kunne ændre den rekreative udnyttelse af områderne, der foregår i dag.

1.4.4 Jordbund, vand, luft og klimatiske faktorer

Planen vil, som følge af etablering af hensigtsmæssig hydrologi, bl.a. inden for Naturnationalpark Fussingø og i urørt skov, sandsynligvis have betydning for overflade- og grundvand på mere lokalt plan.

Mulig etablering af ny natur på lavbundsarealer kan bidrage til at skabe større sammenhæng mellem de eksisterende naturarealer, ligesom randpåvirkningerne af naturen fra tilstødende arealer med landbrugsdrift formentlig vil mindskes. Flere naturarealer i forbindelse med udtagning af lavbundslande vil desuden medføre en reduceret udledning af CO₂ og dermed en mindre påvirkning på klimaet. Med en mulig udvidelse af strandengsarealet modvirkes de negative effekter af mulig fremtidig havstigning som følge af klimændringer.

Planen vil kunne påvirke kystvande, søer og vandløb positivt og bidrage til realisering af vandområdeplanen for området.

Planens indsats om at reducere omfanget af arealer med rødgran og ikke-hjemmehørende træarter i forbindelse med udlæg til urørt skov, kan potentielt betyde en ændring i udvaskning af næringsstoffer til vandløb og søer. Ligeledes kan udsætning af større græsserede dyr potentielt medføre slid på vandløbs- og søbrinker.

1.4.5 Materielle goder og kulturarv

Natura 2000-planen kan potentielt påvirke adgangen til og naturkvaliteten af områder, som har betydning for lokalbefolkningen. Planen vil ligeledes kunne påvirke kulturarv i form af bl.a. pleje af fortidsminder. I forhold til kulturarv er der i Natura 2000-område nr. 30 mange fredede fortidsminder, herunder især gravhøje, sten- og jorddiger. Adgangen til naturområder og en højere værdi af naturen er beskrevet under emnet "Flora, Fauna og Biologisk mangfoldighed", "Befolkningen" og "Menneskets sundhed".

Ved udlæg af urørt skov, bl.a. i forbindelse med etablering af naturnationalpark, forventes udbuddet af certificeret træ fra de udpegede arealer potentielt påvirket med et mindre udbud.

Sikring af den eksisterende natur kan potentielt få betydning for det nuværende erhvervsfiskeri i området, som følge af indsatser om vurdering af behovet for yderligere nødvendig fiskeriregulering.

1.4.6 Landskab

Området strækker sig fra Hjarbæk Fjord, Lovns Bredning og Lovns halvøen i vest og strækker sig gennem ådalene med de 4 store vandløb Lerkenfeld, Simested, Skals og Nørreå til de store mosearealer ved Øster Bjerregrav og Fussing – og Glenstrup søer mod øst. Lovns Bredning og Hjarbæk Fjord udgør den marine del af området.

De 4 store ådale er især i de nedre dele præget af drænedede og opdyrkede arealer. I de øvre dele af ådalene findes mange arealer, hvor opdyrkning og afgræsning er ophørt. Langs ådalenes skrænter findes en del steder vældprægede partier med sjældne planter (som f.eks. gul stenbræk) samt artsrige overdrev. Især Nørreådal har en del veludviklede væld og rigkær med sjældne planter, herunder gul stenbræk og blank seglmos. Størstedelen af ådalen består af drænedede enge og moser, eller store sammenhængende arealer med høj sødgræssump, pilesumpe samt en del skovbevoksede tørvemoser. Midt i Nørreådal ligger Ø Bakker, der er en stejl og markant morænebakke med hede og enebærkrat. Skalsådal indeholder mange gamle tørvegravningsarealer, herunder det store og vildtvoksende område Bjerregrav Mose, som bl.a. rummer hængesække og store partier med skovbevokset tørvemose. Øverst i Skalsådal ligger Læsten Bakker samt en tidligere højmose, Tuemose, der nu er under genopretning. Skravad Bæk løber til Skals Å fra nord, dalskrænterne her rummer botanisk vigtige overdrev og heder med forekomst af sjældne arter og dalbunden rummer væsentlige arealer med kildevæld og rigkær. I en række andre sidedale til Skalsådal ligger de større søer, Rødsø, Hærup Sø, Klejtrup Sø, Glenstrup Sø og Fussing Sø, samt tilløbet fra Tjele Langsø. Især Simested Å er landskabelig værdifuld på en fredet strækning mellem Sdr. Borup og Ålestrup.

Det vurderes, at planen med dens indsatser vil kunne påvirke landskabet, fx hvis der igangsættes naturpleje i form af rydning og græsning, udlægges urørt skov eller ændres i hydrologien i området. Ligeledes vil planen kunne påvirke oplevelsen af landskabet i den del der udlægges naturnationalpark, da det kan ændre karakter.

1.4.7 Arter

Natura 2000-planens påvirkning af arter er behandlet under "Flora, fauna og biologisk mangfoldighed".

1.4.8 Fredninger, fredede områder og vildtreservater

Der er i området en lang række fredninger, hvoraf de arealmæssigt største er Lovnshalvøen, Lerkenfeld Ådal, Ulbjerg Klint, Simested Ådal, Tulsbjerg, Borup Hede, Hærup Sø, Ø Bakker, Læsten Bakker samt Fussing Sø og Fussingø Hovedgård. Hjarbæk Fjord er beskyttet som vildtreservat, som har til formål at sikre fjorden som raste- og yngleområde for vandfugle.

Fredningerne i området har bl.a. til formål at sikre naturværdier i området og vildtreservater i området har til formål at sikre beskyttelsen af fugle.

Natura 2000-planen indeholder indsatser, som kan påvirke naturværdier og beskyttelsen af fugle positivt, bl.a. en indsats om revision af bestemmelserne for vildtreservatet samt indsatser, som skal sikre en mere hensigtsmæssig hydrologi og plejetiltag som rydning og græsning, der kan påvirke naturværdier og beskyttelsen af arter positivt. Natura 2000-planen indeholder således indsatser, der direkte eller indirekte understøtter nogle fredningers formål, mens andre indsatser fra Natura 2000-planen ikke påvirker fredningernes formål.

1.5 Eksisterende miljøproblemer

Truslerne mod naturværdierne og områdets udpegningsgrundlag er beskrevet i basisanalysen, der danner grundlag for udkast til Natura 2000-planen for området. Planens mål er at sikre udpegningsgrundlaget mod disse trusler herunder prioritering i tilfælde af modstridende naturinteresser.

Kvælstofdeposition, næringsberigelse og randpåvirkning:

Deposition af luftbårne kvælstofforbindelser, herunder ammoniak, kan påvirke næringsfattige naturtyper. Naturtyperne har forskellig følsomhed over for kvælstofdeposition. Forøget næringsindhold kan medføre, at naturtypens karakteristiske arter forsvinder og erstattes af højt voksende arter, der favoriseres af det forøgede næringsindhold. Ammoniak har desuden en direkte giftvirkning på organismer som laver, mosser og planter. Næringstilførsel på dyrkede arealer, der grænser lige op til naturarealer, kan påvirke naturindholdet i Natura 2000-områder.

De marine naturtyper i Lovns Bredning og Hjarbæk Fjord, sønaturtyper som næringsrig sø og kystlagune i bl.a. Glenstrup Sø, Klejtrup Sø, Rødsø, Søndermade og Ørslevkloster Sø samt småsøer især af typen søbred med småarter er påvirket af næringsstofbelastning. Potentielt gælder det også grundvandsbetingede terrestriske naturtyper som kildevæld og rigkær, der også udgør levesteder for gul stenbræk, blank seglmos og kildevældsvindelsnegl. Ligeledes er der registreret tegn på næringsbelastning af en mindre andel af ynglevandhullerne for stor vandsalamander.

Tilgroning:

De lysåbne naturtypers gode tilstand skyldes ofte, at områderne græsses eller plejes, men hovedparten af forekomsterne for rigkær, hængesæk og kildevæld og mange forekomster af surt overdrev, tør hede, kalkoverdrev, enekrat, tidvis våd eng, strandvold med flerårige arter og strandeng er uden græsning/pleje, og flere er derfor truet af tilgroning med vedplanter og høje urter/græsser. Forstyrret hydrologi er også en medvirkende årsag til accelereret tilgroning, bl.a. for højmose, tørvelavning, hængesæk, kildevæld og rigkær. Det samme gælder næringsbelastning. Tilgroning med høje urter, græsser og vedplanter forandrer naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at den lavtvoksende og artsrige naturtype-karakteristiske vegetation erstattes af en mere artsfattig vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrencesterke arter.

Tilgroning er også en trussel mod levesteder for arter som blank seglmos, gul stenbræk, kildevældsvindelsnegl og stor vandsalamander.

Invasive arter:

Invasive plantearter er ikke-hjemmehørende arter, der fortrænger naturlig vegetation. Forekomst af invasive arter er en trussel, fordi arterne breder sig hurtigt og udkonkurrerer de arter, der er karakteristiske for naturtyperne. Invasive arter er særlig et problem i kyst- og klitnaturtyperne samt på heder og i mindre grad overdrev og enekrat.

Afvanding:

En stor del af de lysåbne, våde naturtyper som rigkær, hængesæk, kildevæld, nedbrudt højmose, tørvelavning og tidvis våd eng samt de våde skovnaturtyper som skovbevokset tørvemose og elle- og askeskov har tegn på afvanding i form af gamle grøfter/dræn, og stedvist er der også registreret tydelige effekter af afvanding. Afvanding i form af grøfter, dræn eller pumper forandrer naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at den naturlige, naturtype-karakteristiske vådbundsvegetation erstattes af en vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrence-sterke arter, der er knyttet til mere tørre forhold. U hensigtsmæssig hydrologi er også en trussel mod levesteder for blank seglmos, gul stenbræk, plettet rørvagtel ved Simested Å.

Trusler mod skovhabitatnatur og -arter:

Fjernelse af hugstmodne træer og dødt ved i skove betyder, at skovene kommer til at rumme relativt få gamle træer og relativt lidt dødt ved, hvilket forringer levesteder for skovtilknyttede arter, herunder bl.a. mange vedboende svampe og biller. Ifølge den seneste artikel 17-afrapportering til EU om habitatnaturtypernes tilstand, mangler der generelt store træer og dødt ved i skovhabitat typer.

Fiskeri:

Der kan være påvirkning fra menneskelige forstyrrelser fx i form af fiskeri og sejlads. Fiskeri med bundslæbende redskaber vurderes generelt at have en påvirkning på havbundens tilstand, herunder på bundvegetationen og dyreliv.

Forstyrrelse:

Flere fuglearter på udpegningsgrundlaget som bl.a. rørdrum, rørhøg, hvinand, sangsvane og blishøne samt spættet sæl kan være påvirket af forstyrrelser som følge af rekreativ sejlads og jagt.

Prædation:

Der er konstateret fisk i flere vandhuller kortlagt som levesteder for stor vandsalamander, hvilket gør levestederne uegnede som ynglevandhuller, da fisk æder larver af stor vandsalamander. Prædation kan ligeledes være en potentiel trussel mod ynglende rørdrum og plettet rørvagtel.

1.5.1 Planens påvirkning af truslerne i området

I dette afsnit redegøres der for, om planen, med dens indsatser, potentielt vurderes at forværre eller afhjælpe ovennævnte trusler.

Planen indeholder en målsætning om at sikre de lysåbne terrestriske naturtyper og de tilknyttede arter, herunder med særlig fokus på gul stenbræk, en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje. Pleje/græsning af især lysåbne naturtyper vil sikre mod utilsigtet tilgroning med f.eks. vedplanter.

For områdets arter vil planens indsatser medvirke til at sikre egnede levesteder, ligesom de vil bidrage til at skabe størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur ved bl.a. at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper og skovnaturtyper.

Planen indeholder en indsats om skovnaturtypebevarende drift eller pleje og om at udlægge urørt skov. I Naturnationalpark Fussingø udlægges skovnaturtyper til urørt skov med naturlig død og henfald af træer og skovgræsning. Natura 2000-planens indsats om udlægning af urørt skov forventes at forbedre tilstanden af områdets skove og hermed forbedre levesteder for skovtilknyttede dyr, planter og svampe.

På hedearealer gennemføres en grundlæggende indsats med henblik på forbedring af naturtilstanden og for ligeledes at undgå tilgroning.

Afslutning af igangværende projekter og indsatser, der relaterer til gennemførelse af tidligere Natura 2000-planer, og vedligeholdelse af indsatser gennemført i første og anden planperiode, f.eks. ved at opretholde græsning og genrydning af arealer, hvor der tidligere har været gennemført en Natura 2000-indsats, vil ligeledes bidrage til at stabilisere naturtilstanden.

Planen indeholder en indsats om udtagning af kulstofholdige lavbundsjord, der kan bidrage til sammenhængende arealer, øget robusthed og give mulighed for mere naturlig dynamik. Udtagningen kan ligeledes være til gavn for bl.a. bæklampret og odder. Udtagningen skal også bidrage til at reducere udledningen af CO₂ og et renere vandmiljø.

Planen har også indsatser som skal sikre en mere hensigtsmæssig hydrologi, hvilket vil bidrage til at stabilisere naturtilstanden og mindske behovet for en vedvarende indsats i de beskyttede naturtyper, der stiller særlige krav til hydrologien som f.eks. kildevæld, rigkær, hængesæk, højmose og tidvis våd eng. En mere hensigtsmæssig hydrologi vil indirekte være til gavn for bl.a. Stavsild, Stor vandsalamander, Bæklampret, Odder, Flodlampret, Grøn kølleguldsmed, Sangsvane, Blishøne, Rørdrum, Plettet rørvagtel, Engsnarre og Rørhøg samt vandløb og søer, da udvaskning og erosion forventeligt mindskes. Fastholdelse af de indsatser, der er gennemført for at forbedre hydrologien fra 2016-2021 vil ligeledes bidrage til at stabilisere naturtilstanden og mindske behovet for en vedvarende indsats i de beskyttede naturtyper, der stiller særlige krav til hydrologien.

Indsatser mod næringsstofbelastning af sø- og marine naturtyper samt grundvandsbetingede terrestriske naturtyper og levesteder varetages i Vandområdeplanerne. Hertil kommer en opdatering af vejledninger f.eks. vedrørende klappning i Natura 2000-områder.

Natura 2000-planen indeholder ingen konkrete indsatser, der kan forværre eller forbedre depositionen af kvælstofforbindelser i området. Emissionen af ammoniak fra landbruget reguleres gennem husdyrgodkendelsesloven, som bidrager til at mindske ammoniakudledning fra punktkilder.

Med planens indsats for habitatnaturen sikres samtidig en stor del af den § 3-beskyttede natur i området. Derudover vil en mulig etablering af sammenhængende natur ved udlægning af omdriftsarealer til ny natur bidrage til at gøre arealerne mere robuste, ligesom randpåvirkningerne af naturen vil blive mindsket. Samtidig kan Natura 2000-planen medføre udpining af jordbunden på arealer, der er næringsberigede som følge af nuværende eller tidligere gødsning. Udpining vil øge sandsynligheden for indvandring af en artsrig flora og fauna, da en meget stor del af især de sjældnere arter er tilknyttet næringsfattige forhold. Dette vurderes også at gavne en stor del af områdets § 3-beskyttede enge, heder, moser og overdrev, der ikke er omfattet af Natura 2000-planen.

Indsatsen for de lysåbne naturtyper vil i stor udstrækning medvirke til at sikre forholdene for områdets udpegede fuglearter samt en lang række andre fuglearter og arter, der benytter området som yngle- og rasteområde.

Indsatsen med revidering af bestemmelserne for vildtreservatet i området skal sikre en minimal forstyrrelse i sårbare perioder af de nævnte artsgrupper.

Herudover fokuseres der på en løbende opdatering af oversigt over naturtyper, arter og fugle som findes i væsentlig forekomst i Danmark, om der er behov for yderligere sikring mod forstyrrelser med fokus på træk- og ynglefugle samt pattedyr, samt fortsættelse af arbejdet med at vurdere behovet for at fastsætte eventuel nødvendig regulering af fiskeri i Natura 2000-områder.

1.6 Internationale miljøbeskyttelsesmål

Danmark har tilsluttet sig en række internationale konventioner indeholdende miljøbeskyttelsesmål, hvis indhold i en lang række tilfælde er indarbejdet i lovgivningen. For EU-lovgivningen gælder generelt, at den er implementeret i dansk lovgivning. Danmark har bl.a. ratificeret Ramsarkonventionen og Biodiversitetskonventionen. Biodiversitetskonventionens formål er bl.a. at sikre, at den biologiske mangfoldighed bevares. Formålet med Ramsarkonventionen er at beskytte vådområder med en særlig betydning for fugle. Danmark har udpeget 28 Ramsarområder, der alle indgår i EU's fuglebeskyttelsesområder. Ramsarområderne er dermed en del af det danske Natura 2000-netværk.

Planen er en udmøntning af EU's Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektiv implementeret i dansk lov via Miljømålsloven, lovbekendtgørelse nr. 119 af 26. januar 2017 med senere ændringer. Planen vil sikre, at areal og tilstand af kortlagte naturtyper og levesteder for omfattede arter ikke går tilbage eller forringes. Samtidig vil der ske en særlig indsats for truede naturtyper og arter, hvilket er afspejlet i indsatsprogrammet i Natura 2000-planerne for tredje planperiode.

1.7 Planens indvirkning på miljøet

Natura 2000-planens indsats vedrører hovedsageligt forbedring af allerede eksisterende og beskyttet natur, idet evt. forbedrede vandforhold for naturarealer og eventuel udtagning af kulstofholdige lavbundsjord har en positiv effekt på særligt biodiversitet, men også i forhold til vand- og klimamål.

I tabel 1 herunder er gennemgået planens sandsynlige indvirkning på en række faktorer ifølge lovbekendtgørelse nr. 1976 af 27. oktober 2021, bilag 4.

Planens indvirkning på	Påvirkes	Ingen påvirkning	Redegør for indvirkning
Flora, fauna og biologisk mangfoldighed	X		<p>Der er indledningsvist i den strategiske miljøvurdering redegjort for planens indvirkning på miljøet over landegrænser.</p> <p>Natura 2000-planen medvirker generelt til at sikre, at flora, fauna og biologiske mangfoldighed bevares og forbedres, idet planen medvirker til at skabe gunstige forhold for naturen. I Natura 2000-område N30 vil realisering af planens indsatser om bl.a. at sikre en hensigtsmæssig drift og pleje af naturtyper og levesteder, medvirke til at hindre tilgroning af lysåbne naturtyper. Mere konkret betyder det, at naturtilstanden opretholdes og/eller forbedres og at levesteder for arter som bl.a. blank seglmos, gul stenbræk, kildevældsvindelsnegl, stor vandsalamander og ynglefugle som rørdrum, plettet rørvagtel, engsnarre og rørhøg sikres. Ligeledes vil planens indsats om udarbejdelse af en national strategi for forvaltning af truede og rødlistede arter, gavne de rødlistede og truede arter i området.</p> <p>Planens indsats med at sikre en skovnaturtypebevarende drift og pleje eller udlægning af urørt skov er til gavn for skovnaturtyper generelt, men også til gavn for tilknyttede fugle og arter, herunder bilag IV-arter som flagermus, pga. bedre og mere varierede skovstrukturer.</p> <p>Da indsatserne i planen også forventes at forbedre vandkvaliteten i tilstødende vandområder og områder omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, vil planen bidrage til at forbedre og sikre levesteder for de arter, herunder Bilag IV-arter, som er tilknyttet disse områder.</p> <p>Særligt forventes planen at medvirke til at sikre eller forbedre</p>

		<p>tilstanden af kildevæld, rigkær, tidvis våd eng samt surt og kalkoverdrev, som er fokusnaturtyper i LIFE IP Natureman-projektet, der gennemføres i området. Det samme gælder levestederne for blank seglmos, gul stenbræk, kildevældsvindelsnegl samt rustskæne, som er fokusarter for LIFE-projektet. Genopretning af og forbedring af naturtilstanden i højmosen i Tuemosen forventes at ske via LIFE-højmoseprojektet.</p> <p>Fortsat pleje og genetablering af en mere hensigtsmæssig hydrologi vil modvirke tilgroning af lysåbne naturtyper som f.eks. strandeng, tør hede, kalk- og surt overdrev, enekrat, kildevæld, rigkær, hængesæk, tidvis våd eng, tørvelavning og højmose og dermed sikre området naturtilstand og betingelser for karakteristiske, rødlistede og fredede arter tilknyttet lysåbne naturtyper. Yderligere vil det medvirke til, at naturtyper og arter, der ikke er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, får forbedrede forhold. Sådanne tiltag vil desuden medvirke til at sikre levesteder for bilag IV-arter som markfirben, strandtudse, spidssnudet frø, stor vandsalamander og løgfrø. Herudover forventes rødlistede, fredede og sjældne arter af bl.a. insekter, fugle, karplanter, svampe, laver, mosser, padder, krybdyr og pattedyr også at have fordel af forbedret naturtilstand af de naturtyper i området, som de er tilknyttet.</p> <p>Hydrologiprojekter kan stedvist medføre at naturarealer bliver så våde, at de ikke kan græsses. Natura 2000-planens indsatser om at sikre en hensigtsmæssig drift og pleje af lysåbne- og skovnaturtyper, samt indsats om pleje af heder, bidrager til at sikre levesteder for en række fuglearter, der fouragerer på lysåbne arealer, ligesom det bidrager til at opretholde og sikre arealet af hede.</p> <p>Realisering af planens indsatsprogram vil samtidig sikre en stor del af den § 3-beskyttede natur i området. Dette vurderes også at gælde for en del af områdets § 3-beskyttede enge, der ikke er omfattet af Natura 2000-planen.</p> <p>De tiltag der sættes ind med i forbindelse med etablering af Naturnationalpark Fussingø, samt udlæg af urørt skov, inden for dele af Natura 2000-området vil generelt bidrage til at bevare og forbedre flora, fauna og den biologiske mangfoldighed.</p> <p>Genskabelse af en mere hensigtsmæssig hydrologi vil potentielt kunne påvirke habitatnaturtyper alt afhængigt af naturtyperne, projektets og områdets beskaffenhed. Sikring af en mere hensigtsmæssig hydrologi kan bidrage til at sikre og bevare de våde naturtyper både med skov (skovbevokset tørvemose, elle- og askeskov, ege-blandskov) eller lysåbne naturtyper (hængesæk, tidvis våd eng, rigkær). Potentielle</p>
--	--	--

		<p>hydrologiprojekter kan alt afhængig af projektet bevirke, at nogle naturtyper, herunder skovnaturtyper på tør bund som bøg på muld, går tilbage, mens andre går frem.</p> <p>Forandringerne af naturtyperne og levesteder for arter kan potentielt påvirke de arter, der på nuværende tidspunkt findes i området, ligesom det på sigt kan give mulighed for at andre arter indvandrer til området. Ændrede hydrologiske forhold, fx i forbindelse med udtagning af lavbundsjord, kan potentielt bevirke at jordbunden stedvist bliver vådere, ligesom udtagning af lavbundsjord kan potentielt gavne flere arter på udpegningsgrundlaget, herunder Damflagermus, Stor vandsalamander, Odder og Grøn Kølleguldsmed, som er tilknyttet våde naturtyper på lavbundsjord.</p> <p>Opsætning af hegn i forbindelse med etablering af nationalparken kan potentielt påvirke passage for fauna ind og ud af området, men vil blive imødekommet ved indbygning af faunapassager i hegnet.</p> <p>Veteranisering af træer kan betyde at der skabes større variation i lys-/skyggeforhold, imens strukturfældning har til formål at etablere lysninger og fremme en større aldersmæssig og artsmæssig variation, samt øge andelen af dødt ved. Dette kan på sigt medføre forbedrede skovstrukturer med flere store træer, hulheder, råd og mere dødt ved, ligesom det må forventes at visse naturtyper kan ændre karakter. Flere lysninger, hulheder, råd og mere dødt ved i skovene vil fx være til gavn for en lang række arter som rødrygget tornskade, hvepsevåge og sortspætte samt hulrugende fugle, skovmår og store insekter, svampe, laver og mosser tilknyttet gamle træer og dødt ved.</p> <p>I forbindelse med etablering af nationalparken reduceres arealet med rødgran og ikke-hjemmehørende træarter. For sortspætte kan reduktion af nål potentielt påvirke dens fourageringsmuligheder, ligesom en øget mængde dødt ved kan påvirke arten positivt.</p> <p>Etablering af helårsgræsning vil have en lang række påvirkninger, bl.a. på naturtilstand, strukturer og artssammensætning af naturtyperne, som generelt set betragtes som positive, da der skabes større grundlag for planter, insekter og dyr ved deres slid, optrampning og fortæring. Det kan potentielt også medføre, at dele af naturtyper græsses mere uregelmæssigt med deraf pletvis øget tilgroning som følge. En tilpasning af græsningstrykket vil kunne imødekomme disse påvirkninger.</p> <p>Omlægning af tidligere omdriftsarealer og græsmarker til natur og samgræsning med eksisterende naturarealer kan medføre risiko for transport af næringstolerante kulturarter og næringsstoffer ind i naturområder og skove. Enkelte</p>
--	--	--

		<p>landbrugsarealer i naturnationalparken har været dyrket frem til 2017 og gødsket frem til 2018, og der er målinger af et fortsat middel til højt indhold af næringsstoffer i jorden. Tilstedeværelse af tidligere græsmarker med høj biomasseproduktion kan medføre en risiko for en effekt i lighed med tilskuds fodring, der kan reducere de store planteæderes positive effekt på naturarealerne. Denne risiko imødegås ved tiltag til udpining af de to store marker Husbjergmark og Hesselbjerg mark hhv. syd og nord for hovedbygningen, dels i form af græsslæt, som allerede har pågået de senere år, dels i form af udsåning og høst af en helsædsafgrøde på Hesselbjergmark. Desuden vil der i forbindelse med opgravning/knusning af dræn blive gravet et yderligere bælte, hvor mineraljorden blottes på både Husbjerg og Hesselbjergmark.</p> <p>Øget biodiversitet i området som udlægges til naturnationalpark vil på lang sigt også påvirke omkringliggende områder og potentielt betyde, at flere arter kan sprede sig til og fra området, samt at flere arter får mulighed for at fouragere i området.</p>
Befolkningen	X	<p>Natura 2000 planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området. For visse arealer vil vedtagelse og realisering af planen betyde, at de vil blive omfattet af en plejeindsats, som vil kunne medføre at muligheden for drift på visse arealer, ændrer sig.</p> <p>Planen vurderes at bidrage til at sikre og forbedre naturgrundlaget, hvilket giver mulighed for flere og større naturoplevelser.</p> <p>Visse indsatser i Natura 2000-planen, f.eks. potentielle hydrologiprojekter med fx udtagning af lavbundslande, udlægning til naturnationalpark og urørt skov, vil potentielt kunne påvirke adgangsforholdene indenfor Natura 2000-området, da området stedvist forventes at blive vådere.</p> <p>Der er offentlig adgang til dele af området, herunder til Naturstyrelsens arealer, til fredede arealer med offentlig adgang samt til udyrkede arealer jf. naturbeskyttelseslovens regler om adgang til naturområder. I de gældende reservatbestemmelser for Hjarbæk Fjord er der dog indbygget restriktioner for mennesker færdsel i dele af området for at sikre fugle og dyr mod forstyrrelse. Natura 2000-planen indebærer ikke yderligere restriktioner for offentlighedens adgang. Dog kan opsætning af hegn i forbindelse med etablering af naturnationalpark, have betydning for de besøgendes færdsel i området. Da der sættes ind med tiltag der skal sikre fortsat adgang til området i bil og til fods, vurderes påvirkningen ikke at være væsentlig.</p>

Menneskers sundhed	X	<p>Planen medvirker til at sikre de beskyttede naturtyper i området således, at naturen i området på sigt opnår en god-høj kvalitet. Naturområder af god-høj kvalitet er af betydning for den rekreative udnyttelse af området og dermed menneskers sundhed.</p> <p>Ved udlæg af dele af området til naturnationalpark med urørt skov kan den rekreative udnyttelse ændre sig. Fx kan indhegning og tilstedeværelsen af større dyr påvirke den rekreative udnyttelse i området.</p> <p>Udlægning af urørt skov og etablering af naturnationalpark kan give nye muligheder i forhold til naturformidling, undervisning, og forskning. Samtidig kan det generelt give nye muligheder for friluftsliv, turisme og flere unikke naturoplevelser.</p> <p>Det vurderes, at vedtagelse og realisering af planen ikke vil være i modstrid med hensynene til menneskers sundhed, men i stedet at en øget biodiversitet og mere robuste økosystemer vil bidrage positivt til menneskets sundhed. Planens øvrige indsatser vurderes ikke at have en sundhedsmæssig effekt, da der er tale om indsatser som vedrører sikring af naturtyper og levesteder for arter ved fx naturpleje.</p>
Jordbund	X	<p>Det vurderes, at planen ikke påvirker jordbundens beskaffenhed idet at indsatsprogrammet i planen ikke omfatter tiltag som vil kunne bevirke, at stoffer eller andet materiale vil kunne påvirke jordbunden, ligesom der heller ikke graves i området. Se desuden vurderinger i skemaet under "Vand" og "Flora, fauna og biologisk mangfoldighed".</p> <p>Som følge af indsatser i forbindelse med naturnationalpark og urørt skov, samt sikring af en mere hensigtsmæssig hydrologi, vil en lang række forhold ændres som fx lysindfald, jordbunds fugtighed m.v., hvilket der er redegjort nærmere for i feltet "Flora, fauna og biologisk mangfoldighed".</p>
Vand	X	<p>Natura 2000-planen rummer ikke indsatskrav for vandkvaliteten, da disse krav fastlægges i vandområdeplanerne. Indsatserne i vandområdeplanerne vil omvendt medvirke til at sikre en forbedret vandkvalitet i Natura 2000-områderne.</p> <p>Genskabelse af en mere hensigtsmæssig hydrologi og udlægning af urørt skov vil bidrage til mere frit strømmende vand og naturlige fluktuationer i vandstanden, hvilket er vigtige processer, der er med til at skabe variation og dynamik.</p> <p>Sikring af en mere hensigtsmæssig hydrologi kan påvirke</p>

			<p>søer og vandløb positivt, bl.a. ved at medvirke til at tilbageholde kvælstof, og dermed bidrage til realisering af vandområdeplanen for området.</p> <p>Ved etablering af nationalpark i området kan tiltag potentielt påvirke sønaturtyper, når græssende, store dyr gør brug af vandhuller, vandløb og søer til badning. Helårsgræsningen kan ligeledes medvirke til at søbredder holdes lysåbne, hvilket kan medføre mere favorable forhold for bredvegetationen, padder og vandfugle. Græsningen kan også forårsage optrådte søbredder og deraf mulighed for øget erosion. Påvirkningen vurderes at være uvæsentlig, da græsningstrykket tilpasses områdets beskaffenhed. Ved udlægning af urørt skov kan planens indsats om at reducere omfanget af arealer med rødgran og ikke-hjemmehørende træarter potentielt betyde en periodisk ændring i udvaskning af næringsstoffer og humusstoffer til vandløb og søer.</p>
Luft		X	<p>Det vurderes, at Natura 2000-planens indsatser for forbedring af de beskyttede naturtyper og arter ikke vil have indflydelse på luftkvaliteten, fordi indsatserne ikke medfører emission af stoffer til luften.</p>
Klimatiske faktorer	X		<p>Omlægning af lavbundslande fra omdriftsarealer til naturarealer samt hydrologiprojekter, hvor tidligere dræned jord igen vandmættes, vil medvirke til at begrænse udledningen af CO₂.</p> <p>Såfremt strandengsarealet udvides, modvirkes mulig negativ effekt af kommende havstigninger.</p> <p>Udbredelse af ålegræs og makroalger som følge af en potentiel forbedring af naturkvaliteten i marine områder, vil kunne medvirke til binding af CO₂ i havet.</p>
Materielle goder	X		<p>Det vurderes, at planen ikke påvirker materielle goder negativt, idet at realisering af indsatsprogrammet i ikke berører ejendomme eller andre værdier for den brede befolkning eller lokalbefolkninger. Adgangen til naturområder og en højere værdi af naturen er vurderet under emnet "Flora, Fauna og Biologisk mangfoldighed", "Befolkningen" og/eller "Menneskets sundhed".</p> <p>Sikring af den eksisterende natur har betydning for det nuværende erhvervsfiskeri i området, som følge af indsatser om vurdering af behovet for yderligere fiskeriregulering, herunder særligt vurdering af behovet i forhold til bifangst af marsvin. De endelige vurderinger af effekterne for fiskerierhvervet vil blive foretaget i en regional EU-proces for erhvervsfiskeriet, i overensstemmelse med bestemmelserne i EU's fælles fiskeripolitik, samt i forbindelse med national lovgivning af øvrig fiskeri.</p>

Landskab	X		<p>Sikring og forbedring af naturgrundlaget, herunder naturplejetiltag, vil øge landskabsværdien ved at give mulighed for et varieret landskab bestående af forskellige landskabstyper.</p> <p>En forbedring af den marine naturtilstand i området vil øget udbredelse af ålegræs og makroalger samt dyrelivet i tilknytning dertil, hvilket kan forbedre den undersøiske landskabsværdi.</p> <p>Naturnationalpark med urørt skov vil føre til ændringer i skovstrukturen i skovene med flere lysninger, dødt ved og store træer, som vil opfattes anderledes og give landskabet et andet udtryk i dele af området. F.eks. kan flere lysåbne moser, skovmoser og skovlysninger ændre på opfattelsen af skov og landskab. Der vil også blive fjernet ikke-hjemmehørende arter, for at give plads til hjemmehørende arter. Landskabet vil overordnet set fortsat have skovkarakter, men skovene vil lokalt ændre udseende ved bl.a. mindre indhold af nåleskov.</p> <p>Udlægning til urørt skov, etablering af naturnationalpark eller fx ændringer i hydrologien, forventes at medføre en øget variation i landskabet, fx som følge af at træer vælter og ligger hen, samt visse skovpartier formentligt vil ændre karakter. Sidstnævnte kan også ske som følge af ændret pleje, etablering af pleje, eller ved udtagning af lavbundslande, som i perioder vil stå under vand.</p>
Kulturarv, herunder kirker, arkitektonisk arv og arkæologisk arv.		X	<p>Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen berører ikke områder omkring kirker, mindesmærker eller andre menneskabte værdier, hvorfor planen vurderes ikke at påvirke kulturarv, herunder arkitektonisk og arkæologisk arv.</p> <p>Natura 2000-planens indsatser for at bevare lysåben natur kan påvirke gravhøje, diger og anden arkæologisk arv i form af bl.a. pleje af fortidsminder samt dyrs tramp og slidtage.</p> <p>Opsætning af hegn i forbindelse med udlæg til naturnationalpark kan ændre adgangen til kulturarvsarealer. Dette vurderes dog at være ubetydeligt, da der fortsat vil være adgang til kulturarvsarealet.</p> <p>I Naturnationalpark Fussingø vil selve kernen af godsmiljøet med Fussingø Hovedgård og tilhørende kompleks af avlsbygninger samt det første Fussingø i Gammelhaven blive frahegnet den del af naturnationalparken, hvor de store "græssere" går. De eksisterende fortidsminder skal bevares og sikres mod uhensigtsmæssige påvirkninger af både dyr og mennesker.</p>

Arter	X		Se vurderinger i skemaet under "Vand" og "Flora, fauna og biologisk mangfoldighed".
Fredninger, Bekendtgørelse sfredninger og vildtreservater		X	<p>Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen for området vurderes ikke at stride imod områdets fredninger, da fredningerne bl.a. har til formål at sikre naturværdier, hvilket Natura 2000-planen forventes at bidrage til. Der er i området en lang række fredninger, hvoraf de arealmæssigt største er Lovnshalvøen, Lerkenfeld Ådal, Ulbjerg Klint, Simested Ådal, Tulsbjerg, Borup Hede, Hærup Sø, Ø Bakker, Læsten Bakker samt Fussing Sø og Fussingø Hovedgård.</p> <p>Hjarbæk Fjord er beskyttet som vildtreservat, som har til formål at sikre fjorden som raste- og yngleområde for vandfugle.</p> <p>Der er ingen fredningsbekendtgørelser i området.</p> <p>For vurdering af planens påvirkning af vildtreservaterne i området, se tabellens afsnit om Befolkningen og Menneskets sundhed.</p>
Kumulative effekter	X		<p>Natura 2000-planen har til formål at sikre og forbedre naturkvaliteten for arealer med de lysåbne naturtyper, arternes levesteder samt sikring af uforstyrrede raste-overnatningsmuligheder for trækfuglene på områdets udpegningsgrundlag. Evt. realisering af indsatsprogrammet i planen kan potentielt medvirke til en kumulativ positiv påvirkning i samspil med konkrete projekter.</p> <p>Som beskrevet under "Flora, Fauna og Biologisk mangfoldighed" må det forventes, at etablering af Naturnationalpark Fussingø på lang sigt vil kunne påvirke omkringliggende områder især i forhold til spredning af arter og større mulighed for at arter på sigt kan spredes til og fra området, samt bruge området til fouragering. Vedtagelse af planen med mulighed for realisering af planens indsatser vil dermed bidrage til beskyttelse af arter som lever i områder udenfor Natura 2000-området.</p> <p>Ved gennemførelse af vandområdeplanen vurderes en synergi til sikring af vandkvaliteten på det marine område.</p>

Tabel 1. Gennemgang af planens indvirkning på en række miljøforhold.

1.8 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet

Planen har indvirkning på de faktorer, der er listet i tabel 1. Vedrørende modstridende naturinteresser følger prioriteringen Natura 2000-planens retningslinjer. For så vidt angår modstridende naturinteresser henvises til Natura 2000-planens afsnit 3.3. Se i øvrigt afsnit om grundlag for prioriteringer nedenfor.

Planen indeholder indsatser om etablering af Naturnationalpark Fussingø og urørt skov. Etablering af Naturnationalpark Fussingø vil potentielt kunne påvirke våde naturtyper (både lysåbne og skovtyper) eller naturtyper på tidligere drænede jorde, som bliver vådere. Det kan i nogle tilfælde betyde at bevoksninger vil gå ud, eller ændre sig til en anden og mere vådbundstilpasset naturtype, som følge af ændret vandstand. En sådan påvirkning vil fx kunne håndteres ved at følsomme forekomster af naturtypen sikres udeladt af arealet som udlægges til urørt skov.

Udsætning af større græssere eller helårsgræsning som et led i etablering af naturnationalpark, kan have en påvirkning af søbredder fra badning af store, græssende dyr i for stort omfang. Græsning vil alt efter intensitet og typen af græssere, potentielt også kunne påvirke følsomme forekomster i området af fx rigkær og hængesæk. Normalt vil en påvirkning af følsomme forekomster af naturtyper eller levesteder for arter kunne undgås ved at regulere græsningstrykket eller frahegne de følsomme naturtyper og/eller levesteder for arter, der findes i området.

Også etablering af skovlysninger, som et led i etablering af naturnationalparken, kan potentielt påvirke den skovnaturtype, hvori skovlysningen etableres. Ved det konkrete projekt kan skovlysning placeres i en naturtype hvor påvirkning er mindst mulig eller ligefrem kan være positiv for en given skovnaturtypes struktur.

Udlægning af urørt skov i området kan medføre en ændret adgang til områder på visse tidspunkter af året hvor jordbunden vil være vådere, ligesom færdsel uden for veje og stier med tiden kan blive sværere som følge af væltede træer, og eventuelle hegninger. Hvor staten udlægger urørt skov vil adgangen til området vil blive sikret gennem fortsat vedligeholdelse af veje, stier og friluftsfaciliteter, så skovene vil fortsat være tilgængelige.

Etablering af hegn om naturnationalparken vil kunne påvirke passage for fauna og mennesker ud og ind af området. Påvirkningen imødekommes ved at der laves faunapassager, huller i hegnet, færste og låger til både biler og mennesker, som skal sikre, at fauna, på nær græssere i naturnationalparken, vil kunne bevæge sig ud og ind af området. Adgangen for mennesker og biler sikres og fortsat vil være mulig. Der vil generelt ved etablering af naturnationalparken blive taget hensyn til bl.a. friluftsliv og fortidsminder som kan være tiltag som opsætning af hegn, ændring af stier, samt etablering af nye stier, rekreative anlæg og infrastruktur. Planlægning og styring via stisystemer kan ud over at styre besøgenes adfærd også bidrage til, at der kan være stilleområder for store planteædere.

Etablering af Naturnationalpark Fussingø og urørt skov vurderes at kunne påvirke fourageringsmuligheder for sortspætte. Det vil fx være muligt at forebygge en påvirkning af arterne ved at reducere arealet med rødgran/ædelgran over længere tid.

I Naturnationalpark Fussingø kan der ved samgræsning af eksisterende naturarealer og tidligere omdriftsarealer og græsmarker, som omlægges til natur, være risiko for transport af næringstolerante kulturarter og næringsstoffer ind i naturområder og skove. Desuden kan der som følge af de græssende dyrs præference for næringsrig vegetation på tidligere dyrkede marker opstå en risiko for en effekt, der svarer til tilskuds fodring, idet det kan reducere de store planteæderes færdsel i og dermed positive effekt på naturarealerne. Denne risiko imødegås ved tiltag til udpining af marker, dels i form af græsslæt, som allerede har pågået de senere år, dels i form af udsåning og høst af en helsædsafgrøde. Desuden vil der i forbindelse med opgravning/knusning af dræn blive gravet et yderligere bælte, hvor mineraljorden blottes.

Planen indeholder en indsats om at sikre sammenhæng i områdets natur, samt sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper og skovnaturtyper. Ved såvel pleje af eksisterende natur som udlægning af landbrugsarealer til natur vil dette ske efter aftaler mellem lodsejeren og kommunerne og mod økonomisk kompensation via EU's landdistriktsprogram.

Planen indeholder en indsats om udtagning af kulstofholdig lavbundsgrunde. En udtagning af lavbundsgrunde vil, alt efter beliggenhed og omfang af projekterne, som endnu ej kendes, potentielt kunne påvirke yngle- og rasteområder for bilag IV-arter som fx stor vandsalamander. Levestederne vil potentielt kunne ændre karakter og blive vådere. En negativ påvirkning af levesteder for stor vandsalamander vil kunne undgås ved fx at sikre tilstrækkeligt med egnede raste- og ynglesteder på det tidspunkt projektet realiseres, ligesom en nøje planlægning af anlægsfasen af projektet på bestemte tidspunkter af året, samt evt. brug af paddehegn, vil kunne forebygge ødelæggelse af yngle- og rasteområder, samt påvirkning af bestanden af stor vandsalamander. Evt. etablering af erstatningsbiotoper vil ligeledes kunne sikre opretholdelse af den økologiske funktionalitet for arten.

Det vurderes, at sikring af den eksisterende natur potentielt kan have betydning for det nuværende fiskeri i området, da der med indsatser om vurdering af behovet for at indføre den nødvendige fiskeriregulering kan ske yderligere regulering af erhvervsfiskeri i området. De endelige vurderinger af effekterne for fiskerierhvervet vil blive foretaget i en regional EU-proces for erhvervsfiskeriet, i overensstemmelse med bestemmelserne i EU's fælles fiskeripolitik, samt i forbindelse med national lovgivning af øvrig fiskeri.

1.9 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planerne udarbejdes som følge af habitatdirektivets artikel 6. stk. 1, som fastslår, at medlemsstaterne skal iværksætte de nødvendige bevaringsforanstaltninger, hvilket bl.a. kan indebære udarbejdelse af hensigtsmæssige forvaltningsplaner, som er specifikke for lokaliteterne eller integreret i andre udviklingsplaner, relevante retsakter, administrative bestemmelser eller aftaler. I Danmark udarbejdes Natura 2000-planer, som angiver overordnede og konkrete mål for lokaliteterne, indsatsprogram med retningslinjer og evt. mulighed for prioritere mellem forskellige naturtyper og levesteder for arter på udpegningsgrundlaget ved realisering af indsatsprogrammet.

Natura 2000-planen er en overordnet statslig plan, som skal gennemføres gennem frivillige og lokale indsatser. Natura 2000-planen udarbejdes på baggrund af en basisanalyse, der bl.a. præsenterer data, redegør for relevante trusler og naturtilstanden. Natura 2000-planen danner efterfølgende grundlag for udarbejdelsen af en Natura 2000-handleplan. Natura 2000-handleplanen udarbejdes af kommunale og andre ansvarlige myndigheder, og har fokus på de forventede forvaltningsindsatser og initiativer, fordeling af indsatser mellem ansvarlige myndigheder og tidsfølgen for gennemførelsen af indsatserne.

Der kan således ikke i forbindelse med Natura 2000-plan foretage en konkret vurdering af indsatsernes miljøpåvirkning, da Natura 2000-planer ikke fastlægger hvor den konkrete indsats skal gennemføres. Miljøvurderingen er gennemført ud fra tilgængelig viden, bl.a. de oplysninger der fremgår af basisanalysen, udkast til Natura 2000-planen og det nationale overvågningsprogram, NOVANA.

I de seneste basisanalyser (offentliggjort juni 2020) redegøres der for relevante trusler, og dermed at der fortsat er behov for indsatser for at sikres den nuværende naturtilstand og på sigt opfylde habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivets mål. I tredje planperiode (2022-2027) er der fokus på at sikre mere naturlige processer og naturens robusthed bl.a. i form af sammenhængende arealer, udlæg af urørt skov og udtag af kulstofholdige lavbundsgrunde. Derudover er der fokus på sikring af den eksisterende natur og levesteder bl.a. ved at fortsætte plejen af plejekrævende arealer, bekæmpe invasive arter, afsøge behovet for at udlægge forstyrrelsesfrie zoner og afsøge behovet for fiskeriregulering.

For denne Natura 2000-plan gennemføres en lang række indsatser for at sikre de overordnede målsætninger i planen. Overvejelserne har ført til, at der i Natura 2000-planen for N30 planlægges gennemført flere generelle indsatser med at sikre de lysåbne terrestriske naturtyper en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje også til gavn for tilknyttede fugle og arter. Dette omfatter, at der arbejdes for at sikre egnede levesteder for områdets fugle og arter. Bevarelse af skovnaturtyper, som sikres en skovnaturtypebevarende drift og pleje, er også til gavn for tilknyttede arter. Der arbejdes på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur ved at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper og skovnaturtyper. Herudover vil en række specifikke indsatser hjælpe til indfrielse af Natura 2000-planens målsætninger. Dette omfatter bl.a. fokus på igangværende kommunale projekter, Naturstyrelsens og LIFE-projekter for kildevæld, rigkær, tidvis våd eng, surt overdrev, kalkoverdrev, højmoser samt levestederne for blank seglmos, gul stenbræk, kildevældsvindelsnegl, rustskæne, stor kærguldsmed m.fl.

Der iværksættes en bekæmpelse af invasive arter på 41 ha med fokus på arealer med en kortlagt forekomst af invasive arter på over 10 % dækning.

Der gennemføres en grundlæggende indsats på hedearealer med henblik på forbedring af naturtilstanden ved enten efterfølgende pleje eller periodevis rydning/skrælning/afbrænding.

Der søges udtaget 6787 ha kulstofholdige lavbundsjord der kan bidrage til sammenhængende arealer, øget robusthed og give mulighed for mere naturlig dynamik. Udtagningen kan ligeledes være til gavn for stavsild, stor vandsalamander, bæklampret, odde, flodlampret, grøn kølleguldsmed, sangsvane, blichøne, rørdrum, plettet rørvagtel, engsnarre og rørhøg. Udtagningen skal også bidrage til at reducere udledningen af CO₂ og et renere vandmiljø.

I dele af området etableres Naturnationalpark Fussingø, hvor tiltag som permanent ophør af drift (urørt skov) af hensyn til naturtyper og tilknyttede arter og fugle, forventes at kunne realiseres.

Miljøstyrelsen reviderer herudover bestemmelserne for vildtreservatet Hjarbæk Fjord.

Planen har til hensigt at sikre udpegningsgrundlaget og fremmer herved den biologiske mangfoldighed generelt. En målsætning for en bestemt naturtype, fugl eller art vil dog kunne indebære en nedprioritering af andre naturtyper, fugle eller arter. For området er der foretaget følgende valg:

I Natura 2000-området lægges der særlig vægt på de arter og naturtyper på udpegningsgrundlaget, der er særligt prioriterede ifølge habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne. Det drejer sig om lagune (1150), grå/grøn klit (2130), surt overdrev (6230), kildevæld (7220), skovbevokset tørvemose (91D0) og elle- og askeskov (91E0).

Planens indsats om genskabelse/udvidelse af arealer med hængesæk (7140), lysåbne kilder (7220) og rigkær (7230) kan enkelte steder betyde en indskrænkning af arealet af habitatnaturtyperne skovbevokset tørvemose (91D0) eller elle- og askeskov (91E0). Hvor der er tale om unge skovnaturtyper, der evt. er plantet, prioriteres genskabelse af de tidligere ubevoksede mosetyper højest, især hvor der er tale om udvidelse af artsrige forekomster. Ældre forekomster af våde skovnaturtyper bevares. Rydning af unge elle- og askeskove (91E0) eller skovbevokset tørvemose (91D0) kan kun ske under forudsætning af, at arealet af skovnaturtypen opretholdes på nationalt biogeografisk niveau. På denne måde sikres de våde naturtyper mod at gro til og forsvinde på længere sigt, og det sikres, at de gamle og ofte biologisk værdifulde bevoksninger med de to våde skovnaturtyper bevares.

Hængesæk (7140) af den mesotrofe type, fx. domineret af dunhammer og andre høje græsser/urter, prioriteres dog lavt i forhold til tilgroning og udvikling af de prioriterede skovnaturtyper skovbevokset tørvemose (91D0) eller elle- og askeskov (91E0), ligesom sønaturtypen kan prioriteres genoprettet.

Hvor kildevæld (7220) er opstemmet og omdannet til sønaturtyper (3140 eller 3150), prioriteres iflg. planen en gendannelse af det oprindelige kildevæld (7220), da kildevæld er en EU-prioriteret naturtype.

Genopretning af vandløb med vandplanter (3260) kan jf. planen prioriteres højere end artsfattige forekomster af rigkær (7230), kildevæld (7220) og mesotrof hængesæk (7140).

Hvor forekomster af tidvis våd eng (6410) er betinget af afvanding af tidligere rigkær (7230), prioriteres jf. planen en genopretning af optimal hydrologi for rigkær.

Nedbrudt højmoser (7120) og andre sekundære naturtyper dannet i afgravet højmoser, herunder skovbevokset tørvemose (91D0), hængesæk (7140), tørvelavning (7150) og sønaturtyperne (3150 og 3160), prioriteres jf. planen gendannet til aktiv højmoser (7110).

Artsrigt surt overdrev (6230) og tør hede (4030), fx med rødlistede/sjældne arter, prioriteres i planen højt i forhold til yngre tilgroning med ene- (5130) og egekrat (9190), men med plads til udvikling af mosaiknatur. Ældre ene- og egekrat bevares. På denne måde sikres den fortsatte tilstedeværelse af både ældre arealer med stilkege-krat og de lysåbne naturtyper samt mosaikken mellem dem i overgangszonen fremover.

Ved ophør af afvanding i skov kan en højere vandstand medføre at dele af arealet med tørre skovnaturtyper (bøg på mor med og uden kristtorn eller bøg på muld) udvikler sig mod fugtige-våde skovnaturtyper (ege-blandskov eller de EU-prioriterede naturtyper skovbevokset tørvemose og elle- og askeskov). I den forbindelse prioriteres udvikling af våde skovnaturtyper frem for skovnaturtyper tilknyttet tør bund. På denne måde vil forekomsterne af skovnaturtyper på langt sigt komme til at afspejle områdets hydrologiske potentiale.

I forbindelse med etablering af naturnationalpark Fussingø og urørt skov kan etablering af en mere hensigtsmæssig hydrologi betyde, at det ikke med sikkerhed kan forudsiges, hvilken naturtype, der udvikles over tid, andet end en naturtype på våd bund. Andre tiltag som etablering af nye lysåbne arealer i skov, kan skabe levesteder for bl.a. hedelærke og rødrygget tornskade. Veteranisering af træer kan også på kort sigt betyde ændring i naturtilstanden for nogle skovnaturtyper. Planens fokus på muligheden for en forvaltning som i højere grad beror på naturlige processer og dynamik skal desuden bidrage til at sikre arter som sortspætte og hulrugende fugle samt svampe, laver, mosser og store insekter tilknyttet gamle træer og dødt ved.

1.10 Overvågning

Resultatet af Natura 2000-indsatsen i forhold til udpegningsgrundlag og naturtilstanden bliver fulgt op på gennem det nationale overvågningsprogram, NOVANA, som Miljøministeriet er ansvarlig for. Desuden afrapporterer Danmark bevaringsstatus vedr. habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivet til EU-kommissionen hvert 6 år.

Basisanalysen bygger på kortlægningsdata og udgør det nuværende vidensgrundlag om status for områdets udpegningsgrundlag i forbindelse med Natura 2000-planlægningen. Basisanalysen gennemgår systematisk udpegningsgrundlaget med en beskrivelse af status for hver enkelt art, fugl og naturtype. Det er hensigten, at denne analyse opdateres i forbindelse med fremtidige planperioder.

Strategisk MiljøVurdering for forslag til Natura 2000-plan 2022-2027 for Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådale samt Skravad Bæk (nr. 30). Miljøvurderingen sammenfatter Natura 2000-planforslagets påvirkning af miljøet

Miljøstyrelsen
Tolderlundsvej 5
5000 Odense C

www.mst.dk